

302.344
ก 114 ม
8.3

ปัจจัยชีวิตสังคมที่สัมพันธ์กับความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล

ปริญญาโท

ของ

ภคพร เทียวรอบ

18 S.ศ. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

เมษายน 2539

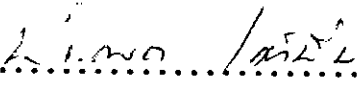
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒. 52365

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาใบอนุญาตนี้นี้แล้วเห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

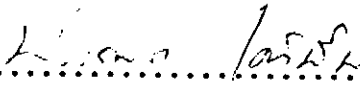
คณะกรรมการควบคุม

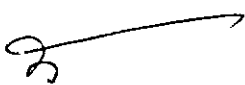
..... ประธาน
(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

..... กรรมการ
(ผศ.ประพนธ์ คำนิม)

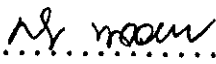
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

..... กรรมการ
(ผศ.ประพนธ์ คำนิม)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.วัฒนา ศรีสัตยวาท)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับใบอนุญาตนี้นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา ฐลสุวรรณ)

วันที่ .19... เดือน... เมษายน... พ.ศ.2539.

ประกาศศุภกฤต

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. นวลละออ สุภาพล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพนธ์ เต้าฉิม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วัฒนา ศรีสัตย์วาจา ที่ได้รับเป็นคณะกรรมการการควบคุมปริญญานิพนธ์ และคณะกรรมการ
สอบปากเปล่า ได้ให้คำปรึกษาแนะนำอันมีค่ายิ่ง พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำ
ปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณ อาจารย์ทุกท่าน ที่กรุณาอบรมสั่งสอนตลอดระยะเวลาที่ศึกษาปริญญาโท
จนผู้วิจัยมีความรู้ความสามารถในวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ และนำมาใช้ในการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ตลอดจนพยาบาล
ทุกท่าน ในโรงพยาบาลสงฆ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า
โรงพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และโรงพยาบาลวชิรพยาบาล กรุงเทพมหานคร
ที่ทำให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณ คุณจิราภรณ์ ศรีไชย และคุณภัทนีย์ เพิ่มพูล ที่ช่วยในการเก็บข้อมูล

คุณรุจิรา สูงใหญ่ ที่ช่วยพิมพ์แบบสอบถาม และเป็นเพื่อนที่ทำให้กำลังใจตลอดเวลาที่ผ่านมา
นายแพทย์ประเวช ดันดีพิพัฒนสกุล ซึ่งเป็นเพื่อนที่แสนดีและให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย
ตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ
คุณพ่อ และคุณแม่ และพี่ๆ น้องๆ ที่ให้ความรักและความเข้าใจ ตลอดจนเป็นผู้วางรากฐานใน
ความเฝ้ารู้ตั้งแต่วัยเด็ก และให้โอกาสทางการศึกษาเสมอมา ขอขอบคุณ คุณเนรมิตร สุภอักษร
ที่ช่วยเป็นธุระในระหว่างทำปริญญานิพนธ์ นอกจากนี้ขอขอบคุณ เพื่อนร่วมงานติ๊กชาย 2
โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ทุกท่าน ที่มีน้ำใจกับผู้วิจัยเสมอมา ขอโน้มราลึกพระคุณครู
อาจารย์ ที่วางรากฐานการศึกษาให้ผู้วิจัยมีความรู้ ความสามารถตราบนานเท่านานนี้

ภคพร เทียวรอบ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ความสำคัญของความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
	ขอบเขตของการวิจัย	8
	ตัวแปรที่ศึกษา	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
	นิยามปฏิบัติการของตัวแปร	11
2.	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
	ความหมายของความแปลกแยก	13
	ความแปลกแยกทางด้านปรัชญา	13
	สาเหตุของความแปลกแยกเชิงปรัชญา	15
	ผลของความแปลกแยกเชิงปรัชญา	17
	ความแปลกแยกด้านจิตวิทยา	17
	ความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน	20
	ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง (Self esteem)	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง	27
	ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม (Social support)	33
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม	34
	ความหมายของทัศนคติต่อการทำงาน (attitude to work)	38
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อการทำงาน	39
	สมมติฐานในการวิจัย	42

3	วิธีดำเนินการการศึกษาค้นคว้า	44
	กลุ่มตัวอย่าง	44
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
	วิธีการเก็บข้อมูล	46
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	47
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
	ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
	แสดงผลการวิเคราะห์.....	49
5	การสรุปและอภิปรายผล	63
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 1	63
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 2	64
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 3	64
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 4	64
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 5	65
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 6	65
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 7	65
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 8	65
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 9	66
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 10	66
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 11	67
	ข้อดีของการวิจัย	67
	ข้อจำกัดของการวิจัย	68
	ข้อเสนอแนะของการวิจัย	69

บรรณานุกรม	70
------------------	----

ภาคผนวก	79
---------------	----

ประวัติย่อของผู้วิจัย	92
-----------------------------	----

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนพยาบาลในกลุ่มตัวอย่างจำนวนตามกลุ่มย่อยต่าง ๆ	49
2	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนน ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยพิจารณาตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน	50
3	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนน ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยพิจารณาตามเพศกับระดับเศรษฐกิจ	51
4	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ของกลุ่มที่แบ่งตามเพศ และระดับเศรษฐกิจ	52
5	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทางของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน เมื่อพิจารณาตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา	53
6	การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความภาคภูมิใจในตนเองของเพศหญิงกับเพศชาย ...	54
7	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ของความภาคภูมิใจในตนเอง โดยพิจารณาจาก เพศ และระดับสติปัญญา	55
8	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง ของการสนับสนุนทางสังคม เมื่อพิจารณาตาม เพศ สถานภาพสมรส และอายุ	56
9	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง ของการสนับสนุนทางสังคม เมื่อพิจารณาตาม เพศ สถานภาพสมรส และระดับเศรษฐกิจ	57
10	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ของการสนับสนุนทางสังคม เมื่อพิจารณาตาม เพศ และระดับการศึกษา	58
11	การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อการทำงาน ของพยาบาล ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากกับน้อย	59
12	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง ของทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เมื่อพิจารณาตาม อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา	60

13	การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการทำงาน เมื่อพิจารณาตามเพศ ...	61
14	การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการทำงาน เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา	61
15	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความแปลกแยก	62

ความสำคัญของความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และเทคโนโลยีส่งผลให้ประชากรสูงอายุมีเพิ่มมากขึ้น ความปลอดภัยทางการรักษามีประสิทธิภาพ แต่เมื่อมีประชากรที่สูงอายุเพิ่มขึ้น การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ ความดันโลหิต และปัญหาสุขภาพ เรื้อรังต่าง ๆ ก็จะส่งผลให้เกิดความต้องการทางด้านการบริการสุขภาพของประชาชนด้วยเช่นกัน แน่นอนว่าเมื่อสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่ม ป้อนหมายถึงความต้องการทางด้านบุคลากรต้องเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน แต่ทั้งสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนก็ไม่สามารถผลิตพยาบาลเพื่อป้อนให้สถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างเพียงพอ เป็นผลทำให้เกิดภาวะขาดแคลนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภาคเอกชนที่มีการสร้างโรงพยาบาลขึ้นมาหมาดอัตรารวดเร็วและค่อนข้างเสรี ทำให้มีผลกระทบต่อปริมาณคุณภาพของการบริการสุขภาพที่จะให้แก่ผู้รับบริการและที่สำคัญส่งผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง (ประภัสสร เตียว, 2537 : 5)

สำหรับกลุ่มบุคลากรพยาบาลนั้น เป็นกลุ่มบุคลากรกลุ่มใหญ่ของโรงพยาบาล ซึ่งมีบทบาทหนึ่งที่สำคัญงานการให้บริการสุขภาพด้านนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน้าที่ของพยาบาลนั้นนอกจากจะต้องมีภาระเกี่ยวกับประสานงาน ช่วยเหลือ แพทย์ ผู้รักษาโรคภัยต่าง ๆ กับผู้ป่วยแล้ว ยังต้องสัมผัสกับผู้ป่วยโดยตรง และต้องให้การบรรเทาทุกข์ผู้ป่วยในแง่การป้องกันรักษาพยาบาล ช่วยเหลือสร้างสมรรถภาพทางกายและจิตใจให้ผู้ป่วยสามารถปรับตัวกับโรคภัยไข้เจ็บ และมีสุขภาพพลานามัยกลับสู่สภาพเดิมอีกด้วย ฉะนั้นภาระกิจของพยาบาลจึงมีลักษณะเป็นผู้ดูแลรักษา สังเกต ำให้คำปรึกษา แนะนำ และควบคุมเชิงนิเทศ รวมกันอยู่ในคนเดียวกัน พยาบาลจึงต้องเป็นผู้มีทักษะทัศนคติ และบุคลิกลักษณะเป็นพิเศษ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ในศาสตร์และศิลปะของวิชาต่าง ๆ (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2522 : 1- 3) และประการสำคัญก็คือ สภาพภายในจิตใจ และสิ่งแวดล้อมของพยาบาลเหล่านั้นที่จะเอื้อต่อการปฏิบัติภารกิจให้ประสพผลดีตามวัตถุประสงค์ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน กลับปรากฏว่าพยาบาลมีปัญหาลาหลายสิ่งหลายอย่างอันขัดขวางต่อการทำงาน ดังเช่นการวิจัยของ เยาวลักษณ์ เลาหจินดา (2525 : 155) ได้ศึกษาสภาพความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความตั้งใจที่จะทำงานต่อไปหรือลาออก ของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาล

มหาวิทยาลัยในกรุงเทพ พบว่า พยาบาลประจำการในโรงพยาบาลมีความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับกลาง แต่มีความพึงพอใจในเรื่องเงินเดือน สวัสดิการ โอกาสก้าวหน้าในงาน และนโยบายการบริหารอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับอลิสซา พงษ์อมรพรหม (2529 : 46 - 54) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบขวัญของพยาบาลในสถาบันที่มีผู้บริหารวิชาชีพพยาบาลกับผู้บริหารงานอยู่นอกวิชาชีพพยาบาล พร้อมทั้งศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อระดับขวัญ พบว่า สภาพขวัญของพยาบาลทั้งหมดในโรงพยาบาลที่มีผู้บริหารงานอยู่ในวิชาชีพพยาบาลและที่มีผู้บริหารอยู่นอกวิชาชีพพยาบาลไม่แตกต่างกัน ส่วนองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อระดับขวัญคือ ความยุติธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ความก้าวหน้า ความมั่นคงปลอดภัย ความเหมาะสมของปริมาณงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ

ในสภาวะของสังคมปัจจุบัน ได้มีผู้วิเคราะห์การทำงานของพยาบาลโดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) พยาบาลทำงานเกินเวลาวันละ 8 ชั่วโมง เพราะต้องมารับเวรก่อนเวลา และเลิกงานหลังเวลาเพื่อส่งเวรซึ่งอย่างน้อยเกินเวลาประมาณวันละ 1 ชั่วโมง 2)ภาระงานของพยาบาลนั้นสำหรับผู้ป่วยสามัญ พยาบาลเวร 1 คน ต้องดูแลผู้ป่วย 30-40 คน สำหรับผู้ป่วยหนัก พยาบาล 1 คน ต้องดูแลผู้ป่วยหนัก 8 คน 3)พยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความกดดันมากกว่าวิชาชีพอื่นตลอดเวลา ต้องคอยรับรู้ความเจ็บป่วย และความทุกข์ร้อนของผู้ป่วย ตลอดเวลา 8 ชั่วโมง ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ 4)พยาบาลต้องอดหลับอดนอน ลูกชิ้นทำงานในขณะที่อาชีพอื่นสามารถนอนหลับพักผ่อนได้ 5)พยาบาลต้องทำงานเสี่ยงต่อทางโรค 6)พยาบาลต้องคอยเป็นผู้รับผิดชอบ และรับหน้าผาติผู้ป่วย ซึ่งมาติดต่อ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลดังกล่าวมักจะเป็นอารมณ์ไม่มั่นคง 7) พยาบาลต้องทำหน้าที่เหมือนครูที่ต้องให้คำแนะนำ สอนสุขศึกษาแก่ผู้ป่วย และญาติ และทำหน้าที่แทนพ่อแม่ในการดูแลเด็ก ๆ (เปลวสีน้ำเงิน. 2534 : 5)

จากทัศนะดังกล่าวเป็นที่ยืนยันได้ว่า บุคลากรประเภทพยาบาลเป็นกลุ่มบุคคลที่หน่วยงานจะต้องให้ความสนใจอย่างจริงจังในเรื่องการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างกำลังใจขวัญให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องเพราะเมื่อกำลังขวัญ (Morale) ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลดีแล้วก็จะส่งผลต่อความตั้งใจของคนทำงานที่จะอุทิศเวลาและแรงกายของตนเอง เพื่อสนองความต้องการ และวัตถุประสงค์ขององค์การ (สมพงษ์ เกษมสิน. 2526 : 241)

แต่ในสภาพปัจจุบันปรากฏว่าพยาบาลมีอัตราสมองไหลสูง เช่นจากผลการวิจัยของสถาบัน
ทรัพยากรของมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "การสูญเสียกำลังคนในองค์กร : การรักษา
กำลังคนในระบบราชการ" โดยการออกแบบสอบถามจำนวน 120 ชุด สอบถามกองการเจ้าหน้าที่
ในระดับกรมานสังกัดทั้ง 13 กระทรวงได้รับกลับคืนมา 85 ชุด ผลปรากฏดังนี้ ส่วนราชการ 75.3%
มีปัญหาสมองไหลในกลุ่มแพทย์ พยาบาล และคอมพิวเตอร์มากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าข้าราชการที่ท
างมาแล้ว 11 ปี ขึ้นไปมีอัตราการลาออกสูงถึง 21.9% มากเป็นอันดับสอง ซึ่งข้าราชการกลุ่มนี้
มีประสบการณ์และความสามารถเฉพาะที่หาคนมาแทนได้ยาก (สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์. 2536 : 27 - 28) และพบว่าพยาบาลเปลี่ยนมาทำงานในระบบเอกชนมากขึ้น
พยาบาลสมองไหลไปทำงานโรงพยาบาลเอกชนกันมาก ทั้งที่งานใหม่นั้นก็ไม่แตกต่างกับการทำงาน
ในโรงพยาบาลของรัฐ และอาจต้องปรับปรุงคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพบางประการเพิ่มขึ้นด้วย เช่น
ต้องฝึกฝนการยิ้ม พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน และมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

งานวิจัยอื่นๆ ที่ศึกษานานทางองค์เดียวกันที่กล่าวข้างต้น คืองานวิจัยของ จรูญศรี รุ่งสุวรรณ.
(2512) ได้ทำวิจัย เรื่อง "เหตุที่พยาบาลไทยละทิ้งบ้านเกิดไปทำงานที่ประเทศสหรัฐอเมริกา"
พบว่าสาเหตุใหญ่ที่ทำให้พยาบาลไปต่างประเทศ พอสรุปได้ว่าเกิดจากความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน
เหตุผลทางเศรษฐกิจ เหตุผลส่วนตัว ต้องการศึกษาต่อ ได้รับความกดดันจากเพื่อนร่วมงาน ผลที่
ตามมาคือ การลาออกจากงานเพื่อไปทำงานต่างประเทศ ลาออกเพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ หรือย้าย
ที่ทำงานใหม่ เป็นต้น

จากประสบการณ์ในการทำงานของผู้วิจัย พบว่า พยาบาลที่ออกไปได้เปลี่ยนจากวิชาชีพ
พยาบาลเป็นอาชีพอื่น ๆ เช่น เป็นตัวแทนผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารและยา ที่ไปจากนายแทมมารดาที่
คลอดบุตรตามโรงพยาบาล หรือตามโรงพยาบาลทั่วไป ได้เสนอผลิตภัณฑ์แก่แพทย์ในการสั่งยาเข้า
มาใช้ในโรงพยาบาล จากการสอบถามพบว่า คำตอบแทนและมีอิสระในการทำงาน มีความมั่นคง
พอสมควร และสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาในวิชาชีพพยาบาล มาประยุกต์งานทางด้านการขาย
ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันมีพยาบาลจำนวนหนึ่งเปลี่ยนอาชีพโดยไม่ได้ใช้วิชาการ
ที่เคยเรียนมา เช่น ขายประกันชีวิต หรือเครื่องสำอาง พยาบาลดังกล่าวลาออกมาประกอบอาชีพ
เหล่านี้เป็นงานประจำ เนื่องจากคำตอบแทนสูง และไม่เหนื่อยมาก เท่ากับงานพยาบาลที่ท
างน
โรงพยาบาล

ฉะนั้น แม้ว่า พยาบาลจะมีบทบาทที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แต่ก็ปรากฏว่ามีเหตุการณ์ที่เป็นสัญลักษณ์ให้เห็นว่า พยาบาลมีปัญหในการทำงาน มีอัตราการลาออกสูง ทำให้จำนวนบุคลากรทางการพยาบาลไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้ป่วย ทำให้คุณภาพการพยาบาลด้อยลง (Wolf. 1981 : 233)

จากสถิติจำนวนอัตราการลาออกจากงานพยาบาลของสำนักงานการแพทย์กรุงเทพมหานคร ที่ลาออกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2536 ได้ทวีจำนวนมากขึ้น ดังสถิติต่อไปนี้

ปี พ.ศ. 2530 พยาบาลวิชาชีพ 12 คน ปี พ.ศ. 2531 พยาบาลวิชาชีพ 19 คน ปี พ.ศ. 2532 พยาบาลวิชาชีพ 22 คน พยาบาลเทคนิค 1 คน ปี พ.ศ. 2533 พยาบาลวิชาชีพ 38 คน พยาบาลเทคนิค 2 คน ปี พ.ศ. 2534 พยาบาลวิชาชีพ 54 คน ปี พ.ศ. 2535 พยาบาลวิชาชีพ 80 คน ปี พ.ศ. 2536 พยาบาลวิชาชีพ 69 คน พยาบาลเทคนิค 1 คน ตัวเลขนี้แสดงให้เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพมีอัตราการลาออกสูงและพยาบาลเทคนิคก็กำลังมีปัญหาด้านมา

การลาออกของพยาบาลดังกล่าวข้างต้นอาจเกิดจากปัจจัย หรือปัญหาหลายประการ แต่ปัญหาหนึ่งที่ควรศึกษาก็คือ ปัญหาทางจิตใจที่เรียกว่า "ความแปลกแยกในการทำงาน" (alination from work) คำว่าความแปลกแยกในการทำงานดังกล่าวนี้ในทางจิตวิทยา ถ้าพิจารณาจากความหมายรวมๆ หมายถึง ความรู้สึก หรือการรับรู้ของบุคคลต่อการทำงานของคนในลักษณะหนึ่งลักษณะใดใน 2 ประการต่อไปนี้ ประการแรก มีความรู้สึกหรือการรับรู้ที่ติดต่อกับการทำงานซึ่งความรู้สึกเช่นนี้พิจารณาในแง่ของความแปลกแยกว่ามีความแปลกแยกในการทำงานน้อยหรือไม่มีเลย ประการที่สอง มีความรู้สึกที่ตรงข้ามกับประการแรก คือมีความรู้สึก หรือการรับรู้ที่ไม่ดีต่อการทำงาน ความรู้สึกเช่นนี้พิจารณาในแง่ความแปลกแยกก็คือ มีความแปลกแยกในการทำงานซึ่งอาจมีมากในระดับต่างกัน

ความแปลกแยกในการทำงาน จากสิ่งกับทางสังคมวิทยาสู่สิ่งกับทางจิตวิทยา อาจมีคำถามที่ว่าความแปลกแยกในการทำงานทางจิตวิทยา นั้นกำหนดจากความรู้สึก หรือการรับรู้อย่างไรบ้างนั้นเพราะในสถานการณ์การทำงานทางจิตวิทยานั้นกำหนดจาก ความรู้สึกหรือการรับรู้อย่างไรบ้างนั้นเพราะในสถานการณ์การทำงานบุคคลย่อมเกิดความรู้สึก และการรับรู้ต่างๆมากมายหลายประการฉะนั้น ความรู้สึกใดจึงจะอยู่ในขอบข่ายของความแปลกแยกในการทำงาน ในเรื่องนี้ซีแมน (Seeman. 1959) และรอตเตอร์ (Rotter. 1966) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา และ

ได้ศึกษาความแปลกแยกในการทำงาน ได้เห็นว่าตัวแปรของความแปลกแยกในการทำงานด้านสังคม วิทยามาเปรียบเทียบกับตัวแปรด้านจิตวิทยา โดยพิจารณาว่าแต่ละตัวแปรทางสังคมวิทยานั้นตรงกับ ตัวแปรด้านจิตวิทยา ทั้งนี้พิจารณาจากความหมายของความรู้สึก หรือการรับรู้ที่เหมือนกันหรือตรงกัน จากนั้น จึงนำตัวแปรทางจิตวิทยามาใช้แทนตัวแปรทางสังคมวิทยา เพื่อที่จะศึกษาความแปลกแยกใน การทำงานในด้านจิตวิทยาโดยตรง การเทียบเคียงตัวแปรจากสังคมวิทยามาสู่จิตวิทยา มีสาระสำคัญดังนี้

การเทียบตัวแปรความแปลกแยกในการทำงานด้านสังคมวิทยาเป็นตัวแปรทางจิตวิทยา

ความรู้สึกแปลกแยกในการทำงานด้านสังคมวิทยาประกอบด้วยความรู้สึก หรือการรับรู้ 5 ประการ คือความไร้อำนาจ ความแปลกแยกจากตนเอง ความโดดเดี่ยวทางสังคม ความไร้ความหมาย และ ความไร้ประสิทธิภาพ รอตเตอร์ (Rotter, 1966) ได้เทียบเคียงแสดงความเหมือนกันของตัวแปร เหล่านี้ไปสู่ตัวแปรจิตวิทยา ดังนี้

(1) ความไร้อำนาจ (Powerlessness) ทางสังคมวิทยากล่าวว่า เป็นความรู้สึกต่อ สถานการณ์ การทำงานว่าตนเองไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมการทำงาน หรือผลงานที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตให้เป็นไปตามที่ตนปรารถนาได้ ความรู้สึกนี้ได้รับการพิจารณาว่าเป็นความรู้สึกหรือความ หมายเดียวกับเรื่อง ความเชื่อ-อำนาจในตน-นอกตน (Internal External Control) ที่กล่าวว่า ตัวบุคคลรับรู้ และเชื่อว่าผลที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ย่อมเกิดจากการกระทำของตน หรือเกิด จากความสามารถของตน ก็เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน แต่ถ้าบุคคลรับรู้ว่าผลที่เกิดขึ้นจากการ ทำงานเกิดขึ้นจากโชคชะตา หรืออำนาจของบุคคลอื่น หรือพ้นจากความสามารถหรือการควบคุมของ ตนบุคคลนั้นก็เชื่ออำนาจภายนอกตนในการทำงาน

ฉะนั้นจากความรู้สึกไร้อำนาจทางสังคมวิทยาจึงมาเป็นความรู้สึก เชื่ออำนาจใน-นอกตน กล่าวคือความไร้อำนาจก็คือ ความรู้สึกเชื่ออำนาจภายนอกตน หรือความรู้สึกเชื่ออำนาจในตนน้อย ส่วนของความรู้สึกที่ตรงข้าม คือ ความรู้สึกมีอำนาจ ก็เป็นความรู้สึกเชื่ออำนาจในตนมากนั่นเอง

(2) ความแปลกแยกของตนเอง (Self-Estrangement) ทางสังคมวิทยา หมายถึง การที่บุคคลขาดความภาคภูมิใจในการทำงาน หรือในผลงานของตน หรือมีความไม่พอใจในการทำงาน ที่กระทำในผลงานที่เกิดขึ้น ซึ่งความรู้สึกนี้ เทียบได้หรือตรงกับความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

(Self-Esteem) กล่าวถึงในสถานการณ์การทำงาน ถ้าบุคคลรับรู้ถึงความสามารถ ความสำคัญ และความสำเร็จของตน ย่อมก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกนี้แสดงว่า มีความรู้สึกแปลกแยกในการทำงานน้อยหรือไม่มีเลย แต่ถ้าบุคคลรู้สึกว่าเขาไม่มีความรู้ ไม่มีความสามารถ หรือผลงานไม่ดีก็ย่อมก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองต่อการทำงานนั้นๆ

ฉะนั้นทางสังกับกับความแปลกแยกจากตนเองในทางสังคมวิทยา จึงมาเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองทางจิตวิทยา ดังการเทียบเคียงข้างต้น

(3) ความโดดเดี่ยวทางสังคม (Social Isolation) ความรู้สึกนี้ความหมายทางสังคมวิทยา หมายถึง ในสถานการณ์การทำงาน บุคคลมีความคิดเห็นต่องาน หรือผลของงานไม่ตรงกันกับความเชื่อ หรือค่านิยมของสังคม หรืองานที่สังคมเห็นว่ามีคุณค่า แต่บุคคลกลับเห็นว่าไม่มีคุณค่า หรือไม่ได้รับความร่วมมือ มีความขัดแย้งในการทำงาน ความรู้สึกที่เกิดขึ้นทำให้บุคคลแยกตัวออกจากสังคมหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้เทียบได้กับความรู้สึกทางจิตวิทยา ที่เรียกว่าการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ผู้ที่มีความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคมก็คือ ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย ส่วนผู้ที่ไม่ได้รู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม ก็คือผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากนั่นเอง

ดังนั้น ความรู้สึกแปลกแยกในการทำงาน ด้านความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม จึงได้นำมาศึกษา ในแง่การสนับสนุนทางสังคม โดยในสถานการณ์การทำงาน ถ้าบุคคลรู้สึกหรือรับรู้ว่าจะได้รับความช่วยเหลือด้านต่างๆ เมื่อตนต้องการหรือมีปัญหา การได้รับกำลังใจ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและกลุ่ม ก็จะเกิดความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย หรือไม่ได้รับเลย ซึ่งแสดงว่ามีความแปลกแยกในการทำงาน ด้านการสนับสนุนสังคมสูง

(4) ความไร้ความหมาย (Meaning lessness) และความไร้ทิศทาง (Normless) ในส่วนของความไร้ความหมาย ทางด้านสังคมวิทยา หมายถึงการที่บุคคลไม่สามารถเข้าใจในสถานการณ์การทำงานที่ตนเกี่ยวข้อง และรู้สึกว่า เป็นสถานการณ์หรือเป็นงานที่คลุมเครือหรือซับซ้อนเกินกว่าที่จะเข้าใจได้ ทำให้ขาดความรู้และความเข้าใจในงานนั้นๆ ส่วนความไร้ทิศทาง เป็นความรู้สึกว่าไม่สามารถหาพฤติกรรม หรือทำงานให้สอดคล้องกับทิศทางของสังคมได้ จึงต้องหาพฤติกรรมหรืองานที่สังคมไม่ยอมรับ เพื่อหาตนได้สิ่งที่ต้องการ

ความรู้สึกทั้ง 2 ประการนี้ เทียบได้กับทัศนคติต่อการทำงานในด้านจิตวิทยา คือความไร้
ความหมาย เทียบได้กับทัศนคติด้านความรู้และความเข้าใจ ส่วนความไร้ทัศนคติเทียบได้กับ ทัศนคติ
ด้านความพร้อมในการกระทำ กล่าวคือบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือมีความรู้สึกที่ดีต่อ
สถานการณ์ การทำงานย่อมมีทัศนคติที่ดี และมีความพร้อมกระทำงานในทางที่ดี ลักษณะเช่นนี้คือ การ
มีความแปลกแยกในการทำงานด้านทัศนคติต่องานน้อย หรือไม่มีเลย ส่วนผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ
งานที่คลุมเครือทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการทำงาน และมีความพร้อมทำงานไปในทางลบ
ความรู้สึกเหล่านี้ แสดงว่ามีความแปลกแยกในการทำงานด้านทัศนคติในการทำงาน

กล่าวโดยสรุปความแปลกแยกในการทำงาน ในแง่จิตวิทยา หมายถึง ความรู้สึกของบุคคล
ที่มีต่อสถานการณ์การทำงานใน 4 ประการต่อไปนี้ คือ ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ความภาค
ภูมิใจในตนเอง การสนับสนุนทางสังคมและทัศนคติต่องาน ไปในทางที่ดีหรือไม่ดี โดยผู้ที่มีความเชื่อ
อำนาจภายนอกตน มีความภาคภูมิใจในตนเองน้อย ความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อยและ
มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำงาน แสดงว่า บุคคลนั้นมีความแปลกแยกในการทำงานมาก แต่ในตนเอง
เดียวกัน ผู้ที่มีความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ก็แสดงว่า
บุคคลนั้นไม่มีความแปลกแยกในการทำงาน

อย่างไรก็ตามมีสิ่งสมควรระลึกว่าในสถานการณ์การทำงานนั้น บุคคลอาจเกิดความรู้สึกอื่นๆ
นอกเหนือจากความรู้สึก 4 ประการ ข้างต้น ความรู้สึกอื่น ๆ เหล่านี้ไม่ได้ถือว่าเป็นความรู้สึกแปลก
แยกในการทำงาน เช่นความรู้สึกก้าวร้าวต่อต้าน ไม่ได้ถือว่าเป็นความแปลกแยกในการทำงาน เป็นต้น

สำหรับการศึกษา ความแปลกแยกในการทำงานด้านจิตวิทยานั้น จะศึกษาพร้อมกันทั้ง 4
ตัวแปรก็ได้ หรือเลือกศึกษาเพียงตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งที่สนใจก็ได้ เพราะความรู้สึกที่เกิดจากตัว
แปรทั้ง 4 แยกจากกัน บุคคลรู้สึกแปลกแยกในการทำงาน เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งก็ได้ แต่ในการ
ศึกษารั้งนี้ 4 ตัวแปร เพื่อให้ผลการศึกษาค้นคว้าครอบคลุม ความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล
อย่างครบถ้วน เพื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ในการพัฒนาปรับปรุง และแก้ปัญหาทางจิตใจของพยาบาลให้ได้
มากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหานี้โดยศึกษากลุ่มพยาบาลซึ่งเป็นพยาบาลกำลังปฏิบัติ
งานอยู่ขณะนั้น พยาบาลกลุ่มใดที่มีลักษณะความแปลกแยกในจิตใจสูง และกลุ่มใดมีความแปลกแยก
ในระดับต่ำ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารและผู้รับผิดชอบในสายงานพยาบาลให้ทราบถึงปัญหา

และหาทางช่วยเหลือพยาบาลที่มีความแปลกแยกสูง ให้อาสาต่างๆ ภายในจิตใจหมดไป ซึ่งจะเป็น การป้องกันสมองไหลของพยาบาลได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับประสบการณ์ทำงาน , เพศกับระดับเศรษฐกิจและ อายุกับการศึกษา ที่มีต่อความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสติปัญญาที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับอายุ, สถานภาพกับระดับเศรษฐกิจและ เพศกับการศึกษา ที่มีต่อการสนับสนุนทางสังคม
5. เพื่อศึกษาความแตกต่างของระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ, สถานภาพสมรสและระดับการศึกษาที่มีต่อทัศนคติ ต่อการทำงาน
7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความแปลกแยกในการทำงานทั้ง 4 ด้าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพในการทำงานของพยาบาล
2. เพิ่มพูนความรู้ในเรื่องความแปลกแยก ซึ่งเป็นจิตลักษณะอย่างหนึ่งในการอธิบาย ปรากฏการณ์ทางสังคมและสถานการณ์การทำงาน โดยใช้กรอบความคิดทางจิตวิทยา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากร เป็นพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานแพทย กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์กรุงเทพมหานคร สังกัดทบวงของรัฐ สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 380 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 อายุ

3.1.2 เพศ

3.1.3 สถานภาพสมรส

3.1.4 ระดับการศึกษา

3.1.5 ประสบการณ์ทำงาน

3.1.6 ระดับเศรษฐกิจ

3.1.7 สติปัญญา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกทางจิตใจ หรือภาวะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับสังคม ความหวังของบุคคลต่อการกระทำของตนและต่อสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมนั้นเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

3.2.1 ความแปลกแยกด้านความเชื่ออาณานตน-นอกตน

3.2.2 ความแปลกแยกด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

3.2.3 ความแปลกแยกด้านการสนับสนุนทางสังคม

3.2.4 ความแปลกแยกด้านทัศนคติต่อการทำงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อายุ หมายถึง อายุปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากอายุจริง เป็นจำนวนปี และเดือนในวันตอบแบบสอบถามโดยเศษที่เป็นวันไม่นับ โดยใช้อายุเฉลี่ย เป็นตัวแทนกลุ่ม กลุ่มอายุค่อนข้างสูงคือกลุ่มที่มีอายุสูงกว่าค่าเฉลี่ย และกลุ่มอายุค่อนข้างต่ำคือ กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

2. เพศ แบ่งออกเป็น

2.1 เพศชาย

2.2 เพศหญิง

3. สถานภาพสมรส หมายถึง สภาพอันเนื่องมาจากการแต่งงาน แบ่งเป็น 2

3.1 โสด

3.2 คู่

4. ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

4.1 ปานกลาง

4.2 ค่อนข้างสูง

5. ระยะเวลาในการทำงาน หมายถึง เวลาตั้งแต่เริ่มทำงานของพยาบาลถึงปัจจุบัน
แบ่งเป็น

5.1 ประสบการณ์ทำงานน้อย คือ ทำงานมาเป็นระยะเวลาน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของ
ระยะเวลาทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 ประสบการณ์ทำงานมาก คือ ทำงานมาเป็นระยะเวลามากกว่าค่าเฉลี่ยของ
ระยะเวลาทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

6. ระดับเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

6.1 กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง
8001-13,000 บาทต่อเดือน และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-5 คน

กับครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 13,000 บาทต่อเดือน และเลี้ยงดูคนในครอบครัว
1-9 คน

6.2 กลุ่มระดับเศรษฐกิจปานกลาง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาท
ต่อเดือน และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึงมากกว่า 9 คน

กับครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาทต่อเดือน และเลี้ยงดูคนในครอบครัว
6-9 คน

7. สติปัญญา เป็นคุณสมบัติทางจิตวิทยาอย่างหนึ่ง หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้
ความเฉลียวฉลาดรับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้งเป็นนามธรรมและถูกต้องแม่นยำ มีการคิดแบบ

นามธรรม นอกเหนือจากคิดแบบรูปธรรม ทั้งการคิดแบบเอกนัยและอนนัย ตัวแปรนี้วัดจากผลการเรียนสะสมรายวิชาระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาค่อนข้างสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ (นวละออ สุภาพล. 2536; ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2528)

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

ความแปลกแยกในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์การทำงาน 4 ประการ คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และทัศนคติต่อการทำงาน ผู้ที่มีความแปลกแยกสูงคือ ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองต่ำ การสนับสนุนทางสังคมต่ำ และมีทัศนคติที่ติดลบต่อการทำงาน สำหรับรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบมีดังนี้

1) ความแปลกแยกความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน หมายถึง ความเข้ม (degree) ที่บุคคลรับรู้ว่าการเกิดขึ้นกับตนขึ้นอยู่กับทักษะหรือความสามารถของตนเอง หรือขึ้นอยู่กับโชคชะตา และหรืออำนาจที่อยู่นอกเหนือการควบคุมและความเข้าใจของตน คนที่เชื่ออำนาจภายในตน หมายถึงบุคคลที่เชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่าง ๆ เกิดจากการกระทำของตนเอง และตนสามารถควบคุมให้เป็นไปตามต้องการได้ ส่วนคนที่เชื่ออำนาจภายนอกตน หมายถึง บุคคลที่เชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เป็นผลจากพฤติกรรม หรืออำนาจการตัดสินใจของบุคคลอื่นที่เขาไม่สามารถควบคุมได้ ในการวิจัยนี้จะวัดความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ของพยาบาล ด้วยแบบวัดที่เชื่อว่าเหตุการณ์ในชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า ของจินตนา ปิลมาศ (2529) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 6 หน่วย จำนวน 20 ข้อ คำถาม ผู้ตอบจะได้คะแนนอยู่ในช่วง 20-120 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงสุดแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจภายนอกตน แบบวัดนี้จินตนา ปิลมาศ ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ได้ .90 และเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 4.17-7.31 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 7.10-21.56 และความเชื่อมั่นได้ .88

2) ความแปลกแยกด้านความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การประเมินค่าตนเองของ

พยาบาลเกี่ยวกับลักษณะที่พึงปรารถนาของตนเองตามความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเอง เช่น ความฉลาดหลักแหลม ความสามารถในการทำงาน ความสามารถปรับตัวได้ดี ในการวิจัยนี้จะใช้เครื่องมือวัดความภาคภูมิใจในตนเองของ สึกค์ชัย นิริอุทวิ (2532) ซึ่งดัดแปลงมาจากเครื่องมือวัดความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1965) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

.85 เป็นเครื่องวัดในรูปมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ 1-6 คะแนน มีข้อคำถาม 10 ข้อถาม พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 6-60 คะแนน สึกค์ชัย นิริอุทวิ (2532) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้

.90 ซึ่งผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 3.63-13.14 และค่าความเชื่อมั่นได้ .89

3. ความแปลกแยกด้านการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้ถึงแหล่งบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือด้านอารมณ์ เช่น ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือด้านข้อมูลข่าวสาร หรือการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เมื่อต้องการ ในการวิจัยนี้ใช้แบบวัดที่ อภิญา โพธิ์ศรีทอง ดัดแปลงจากเครื่องมือวัดการสนับสนุนจากสังคมของสาราชันและคณะ ประกอบด้วย ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใดจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และบุคคลแวดล้อม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย คำถามเชิงประเมินค่า 6 หน่วย มีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 6 คะแนน พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20-120 คน ซึ่งผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 5.44-14.95 และค่าความเชื่อมั่นได้ .83

4. ความแปลกแยกด้านทัศนคติต่อการทำงานพยาบาล หมายถึง จิตลักษณะประเภทหนึ่ง เป็นความไม่เอียงหรือเป็นความรู้สึกที่จะตอบสนองไปในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบรวมทั้งมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ในการวิจัยนี้ใช้แบบวัดที่อภิญา โพธิ์ศรีทอง (2536) สร้างขึ้น ลักษณะของเนื้อหาเป็นการวัดทัศนคติต่ออาชีพ พยาบาลใน 3 ด้านด้วยกันคือ ค่านิยมของสังคมด้านลักษณะวิชาชีพ และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าความเชื่อมั่น .78 จำนวน 22 ข้อในแต่ละข้อมีมาตราส่วน 6 หน่วย ตั้งแต่ 1 ถึง 6 คะแนน พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20-132 คะแนน ซึ่งผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 3.63-13.14 และค่าความเชื่อมั่นได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของความแปลกแยก

คำว่า ความแปลกแยก แปลมาจากคำว่า alination ในภาษาอังกฤษ อันมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า alinato ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า alinave (การนำออกไป) และคำว่า alinave เองมีรากศัพท์มาจากคำว่า alinus ซึ่งแปลว่า ความเป็นของผู้อื่น ส่วนคำว่า alinus มาจากคำว่า alius ซึ่งมีความหมายว่า อย่างอื่น หรือสิ่งอื่น

ลูคซ์ (Ludg. 1976 : 5) กล่าวว่าในบทความ ชื่อ "Alination as a concept in Social science" ว่าถ้าพิจารณาจากรากศัพท์และการใช้ ความแปลกแยกมีความหมายปรากฏอยู่ 4 สาขาเป็นอย่างน้อย คือ ในทางกฎหมาย ความแปลกแยกมีความหมายว่า การจำคุก หรือการขายสิทธิหรือทรัพย์สินในทางสังคมวิทยา หมายถึง การแยกตัวเองหรือเหินห่างจากบุคคลอื่นหรือผู้เป็นเจ้าในทางการแพทย์และทางจิตวิทยา หมายถึง การผิดปกติ หรือความเจ็บป่วยทางจิต และในทางปรัชญา หมายถึง การพ้นออกจากสภาพดั้งเดิม

ในที่นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวพอเป็นสังเขปทั้ง 2 ด้าน คือการศึกษาปรัชญาอันเป็นรากฐาน และทางจิตวิทยาสำหรับการวิจัยครั้งนี้จะใช้องค์ประกอบในทางจิตวิทยา เพื่อศึกษาความแปลกแยกโดยเน้นหนักปัจจัยที่มีผลต่อความแปลกแยกด้านต่าง ๆ ในการทำงานของพยาบาล

ความแปลกแยกทางด้านปรัชญา

การศึกษาความแปลกแยกทางด้านปรัชญา เป็นพื้นฐานของการศึกษาเรื่องนี้ทางด้านจิตวิทยาในระยะต่อมา ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

ความหมายของความแปลกแยกในเชิงปรัชญา

ความหมายของความแปลกแยกด้านนี้มีอย่างน้อย 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง หมายถึง ภาวะที่มนุษย์แปลกแยกจากดวงจิตสมบูรณ์แบบ (absolute mind) ตามทัศนะของเฮเกิล (Hegel. 1770 - 1831) ดวงจิตสมบูรณ์แบบมีฐานะ เป็นตัวตนที่พยายามยืนยันตามความเป็นจริงของตนเอง และถ้าจิตของมนุษย์ไม่อยู่ในสภาวะของความสมบูรณ์แบบ มนุษย์นั้นก็ตกอยู่ในสภาพความแปลกแยก

(Sill. 1968 : 264 - 268) ประการที่สอง หมายถึง สภาวะของมนุษย์ที่ไม่ได้เป็น ไม่ได้รู้สึก หรือไม่ได้คิดอย่างที่สมควรจะเป็น หรือจะคิดในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ตัวอย่างของสภาวะนี้ ได้แก่ การมีความเชื่อว่า สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่นอกตัวมนุษย์ มีความสำคัญเหนือกว่าตัวมนุษย์เอง เช่น การให้ความสำคัญต่อระเบียบประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น ทศนคติอย่างนี้เป็นความคิดสำคัญของนักปรัชญากลุ่มอรรถกวีนิพนธ์ ผลที่เกิดขึ้นจากความแปลกแยกกันที่ขณะนี้คือ การไม่ตระหนักถึงความมีเสรีภาพของตนเอง ซึ่งตามทัศนะของคนกลุ่มนี้ถือว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดของมนุษย์ ประการที่สาม หมายถึง สภาวะที่ผู้ใช้แรงงานในการผลิตไม่ได้ครอบครอง หรือเป็นเจ้าของผลผลิตของตน และผลผลิตนั้นกลายเป็นสิ่งที่มีอำนาจ และมีคุณค่าเหนือตัวผู้กระทำการผลิต ทัศนะเช่นนี้เป็นทัศนะของคาร์ล มาร์ก (Marx. 1818 - 1882) ซึ่งมีเป้าหมายหลักการของการเสนอความคิดอยู่ที่การวิเคราะห์ วิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจนิพนธ์ ในหนังสือชื่อ ทุน (Capital) ซึ่งเป็นผลทางปรัชญาที่สำคัญของมาร์ก เขาได้กล่าวถึงความคิดเรื่องความแปลกแยกกันกระบวนการผลิตสินค้าไว้หลายตอน จนสามารถกล่าวได้ว่า แนวปรัชญาของมาร์กเป็นปรัชญาแห่งความแปลกแยก เช่น เขากล่าวว่า

ก่อนเข้าสู่กระบวนการ แรงงานของคนงานก็แปลกแยกจากตัวคนงานเสียแล้ว โดยการกระทำของนายทุน และเมื่อเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต แรงงานยิ่งแยกตัว กลายเป็นผลผลิตที่แปลกแยกจากคนงานในเมื่อกระบวนการผลิตเป็นกระบวนการบริโภคพลังแห่ง แรงงานโดยนายทุน ผลผลิตที่ได้มีขึ้นเป็นเพียงสินค้าอย่างเดียวก้นกลับ เป็นสิ่งที่มีค่าเหนือแรงงาน ของผู้ผลิตอีกด้วย

เบนเดอร์ (Bender. 1972: 8 - 9) ได้ขยายความคิดของมาร์กซ้ำไว้ว่า คนงาน แยกแยกจากผลผลิตของตนเอง เนื่องจาก โดยกฎหมายเขาไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของผลผลิตนั้น แต่ เจ้าของคือนายทุนที่จ่ายค่าแรงให้แก่คนงาน แล้วนำผลผลิตไปเพื่อเพิ่มราคาให้แก่ผลผลิตนั้นอีกต่อหนึ่ง อย่างไรก็ตาม คนงานก็จำต้องทำงานต่อไปเพื่อนำเงินค่าจ้างไปใช้ในการยังชีพ ในแง่ของคนงานจึง ไม่มีทางเลือก เพราะคนโดยทั่วไปถูกควบคุมไว้ด้วยระบบ เงินตราของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากความหมายเชิงปรัชญาของความแปลกแยกทั้ง 3 ประการ แสดงให้เห็นถึงการอธิบายที่เริ่มต้นด้วยการชี้ให้เห็นถึงปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ อัน เป็นทัศนะในเชิงอภิปรัชญาและศาสนา จนกระทั่งขยายความลงมาถึงปัจจัยของความสัมพันธ์ระหว่าง

มนุษย์กับมนุษย์ กับผลงานของมนุษย์กล่าวได้ว่า ความคิดเรื่องนี้เริ่มมาจากการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมมาสู่การอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

สาเหตุของความแปลกแยกในเชิงปรัชญา

สาเหตุของความแปลกแยกที่กล่าวไว้ในเชิงปรัชญา มี 2 สาเหตุ สาเหตุแรกมาจากการขาดการรับรู้ตนเอง (Self-consciousness) ทำให้ไม่เข้าใจในสถานะที่แท้จริงของตน ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าจิตของมนุษย์จะอยู่ในขอบเขตจำกัดของร่างกาย มีอารมณ์ ความคิด ความสนใจ และเป้าหมายของตนเอง แต่ก็มีส่วนสัมพันธ์กับจิตอันไร้ขอบเขต (infinite mind or absolute mind) เนื่องจากจิตอันไร้ขอบเขตได้แสดงการมีอยู่ (concretely existing) ในรูปของจิตมนุษย์ ดังนั้นการเข้าใจความจริงแท้ของมนุษย์ จึงเป็นช่องทางนำจิตไปรวมกับสภาพสมบูรณ์แบบ ในทางตรงข้าม การที่มนุษย์ไม่เข้าใจสภาพความสมบูรณ์แบบ (ซึ่งแฝงอยู่ในตัวมนุษย์เอง) ก็จะเป็นสาเหตุทำให้เกิดความแปลกแยกขึ้น (Copleston. 1963 : 270 - 272; citing Hegel. 1931)

มาร์ก วิเคราะห์แนวคิดเรื่องนี้ของเฮเกลว่า เฮเกลเริ่มต้นด้วยความคิดเชิงเหตุผลบริสุทธิ์ แล้วจบลงด้วยความรู้สมบูรณ์แบบ และการรับรู้ตนเองของดวงจิตในเชิงปรัชญาหรือจิตสมบูรณ์แบบ (Marx. 1972: 131) มาร์ก ชี้ให้เห็นว่าเฮเกลบกพร่องอยู่ 2 ประการ คือ การนำเอาปรัชญาไปผูกพันกับความคิดบริสุทธิ์ และเมื่อเฮเกลมองเห็นความแปลกแยกในทรัพย์สินสมบัติและอำนาจของรัฐ เฮเกลกลับนำไปอธิบายในเชิงจิตที่จากนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม สาเหตุที่ปรากฏในทัศนะของ คาร์ล มาร์กซ์ คือ การมีผู้อื่น หรือสิ่งอื่นนอกตัวผู้ใช้แรงงานเป็นผู้ควบคุมกระบวนการผลิต ซึ่งตัวผู้ใช้แรงงานเป็นผู้ควบคุม มาร์กซ์ (Marx. 1972 : 121) กล่าวว่า

ภายใต้ความเชื่อพื้นฐานของการแบ่งงานกันทำ ผลผลิตและวัตถุดิบเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล ได้รับการเทียบเคียงให้มีความสำคัญเท่ากับคน คนงานไม่สามารถเปลี่ยนแปลงมูลค่าส่วนของตน แต่กลายเป็นวัตถุที่แตกต่างจากวัตถุอื่นในกระบวนการผลิต เขาไม่สามารถเปลี่ยนผลผลิตให้เป็นไปตามประสงค์ของตนได้ การเทียบเคียงความเท่ากันกลายเป็นเทียบเคียงด้วยเงิน ซึ่งเป็นผลโดยตรงของค่าจ้างแรงงาน เงินกลายเป็นวัตถุที่มีอำนาจการควบคุมเหนือมนุษย์

ประเด็นสำคัญที่แฝงอยู่ในความคิดของมาร์กซ์ คือ คนควรมีความสำคัญเหนือวัตถุหรือสิ่งที่เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนทั้งปวง แต่เมื่อมีปัจจัยทางสังคมย่นลดความสำคัญลง เหตุปัจจัยนั้นก็เกิดปัจจัยทางที่สร้างความแปลกแยก ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง คือ มาร์กซ์ มีความเชื่อพื้นฐานว่า ความสำคัญของมนุษย์ต้องปรากฏอยู่ในการทำงาน เพื่อสร้างผลผลิตมาใช้ความสำคัญที่เกิดจากความสัมพันธ์กับสภาพนามธรรมอันสมบูรณ์แบบอื่นใด ความคิดเช่นนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่องในการทำงานมากขึ้น

กระบวนการของความแปลกแยกในเชิงปรัชญา

กระบวนการ (process) หมายถึง การเคลื่อนไหว ภายใต้อิทธิพลของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงสร้างใหญ่เพื่อแก้ไขอุปสรรค หรือบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (Pervin. 1980 : 10) ตัวอย่าง เช่น กระบวนการขององค์กรทางธุรกิจ ก็คือ การติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อให้งานต่าง ๆ ดำเนินไปสู่เป้าหมายของแผนงานต่าง ๆ ในองค์กรนั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภาพคน กระบวนการ หมายถึง การเคลื่อนไหว แต่เป็นการเคลื่อนไหว เพื่อลดความตึงเครียดหรือปัญหาของร่างกาย เช่น การดื่มน้ำ เป็นกระบวนการของการลดความตึงเครียดอันเกิดจากความกระหายน้ำ เป็นต้น กระบวนการของความแปลกแยก ตามแนวทางปรัชญาจึงมี 2 แนว ในแนวอภิปรัชญากับปรัชญาสังคม

แนวอภิปรัชญา นั้นเป็นความแปลกแยกในทัศนะของเฮเกิล ซึ่ง ซิล (Sill. 1968:264) อธิบายว่า ความแปลกแยกในทัศนะของเฮเกิล เป็นกระบวนการสูญเสียภาวะดั้งเดิมอันสมบูรณ์แบบอันมีรากฐานความคิดมาจากนักปรัชญากรีกโบราณ ชื่อ พล็อตินุส (Plotinus. 1965 : 205-272) พล็อตินุส อธิบายการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งการค้นออก(emanation) มาจากภาวะความสมบูรณ์สูงสุด ซึ่งมีชื่อว่า เอกัตตา (The one) เฮเกิล นำกระบวนการนี้มาอธิบายในปรัชญาของเขาในนามของวิภาษวิธี (dialectic process) อันเห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปตามวัฏจักรของความขัดแย้งระหว่างความแปลกแยก และลดความแปลกแยก (dealienation) สิ่งที่ต้องดำเนินอยู่ในกระบวนการนี้คือ จิตของมนุษย์โดยมีความเป็นจิตสมบูรณ์ และเป็นเป้าหมายใหญ่

ในแนวปรัชญาสังคม กระบวนการของความแปลกแยกในปรัชญาของ คาร์ล มาร์กซ์ มี

2 ลักษณะคือ ประการแรก ความแปลกแยกมีฐานะเป็นสภาวะขัดแย้ง (antithesis) ของสภาพดั้งเดิม (Thesis) ของมนุษย์ตามกระบวนการวิภาษวิธี ซึ่งสอดคล้องกับวิภาษวิธีของเฮเกิล ส่วนที่แตกต่างกันคือ ในทัศนะของมาร์กซ์ ความขัดแย้งต่าง ๆ เป็นเหตุการณ์ด้านประวัติศาสตร์สังคมของมนุษย์ ซึ่งเคลื่อนไหวมาจากความไม่แตกต่างกันในการผลิตไปสู่ความแตกต่าง และความขัดแย้งของมนุษยชาติ โดยมีการเป็นเจ้าของงานปัจจัยการผลิตร่วมกันเป็นเป้าหมายสุดท้าย ประการที่สอง กระบวนการแปลกแยกเป็นกระบวนการเอาโรคเอาเปรียบที่นายทุนกระทำต่อกรรมกร (ซึ่งเป็นมนุษยชาติ เช่นเดียวกัน) ด้วยการแยกเอาผลผลิตของกรรมกรไปสร้างความมั่งคั่งให้แก่ตน และทำให้แรงงานที่ใช้เป็นเพียงสินค้าราคาถูก (Ludg. 1976 : 8)

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบร่วมของกระบวนการทั้ง 2 แนวคือ การหันออกจากสภาพดั้งเดิม หรือละทิ้งสภาพดั้งเดิมของตนกับการตกอยู่ในสภาพจำยอม ไม่สามารถเป็นนายของตนเอง ในกระบวนการทำงาน เพื่อสร้างผลผลิต องค์ประกอบทั้ง 2 นี้ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการศึกษาเรื่องความแปลกแยก ทั้งในแง่สังคมวิทยาและจิตวิทยา

ผลของความแปลกแยกในเชิงปรัชญา

ผลของความแปลกแยก ถึงแม้ว่า เหตุของความแปลกแยกจะแตกต่างกัน แต่ผลอันเกิดจากความแปลกแยกมีลักษณะเช่นเดียวกัน นั่นคือ การแปลกแยกทำให้มนุษย์ไม่สามารถบรรลุถึงความมีเสรีภาพที่แท้จริงของตนเองได้ ทั้งนี้เพราะมนุษย์จะบรรลุถึงความมีเสรีภาพที่แท้จริงของตนเองได้ ทั้งนี้เพราะมนุษย์จะบรรลุถึงความมีเสรีภาพที่แท้จริงได้ก็ต่อเมื่อ มนุษย์สามารถบรรลุถึงธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ (Bender. 1972:10) คำว่า ธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ และมีเสรีภาพที่แท้จริงเป็นศัพท์ทางปรัชญาที่กินความกว้าง แต่ถ้าจะเทียบเคียงกับคำศัพท์ทางจิตวิทยาก็คือ ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self esteem) ซึ่งเมื่อเทียบกับความคิดทางปรัชญาแล้ว ความภาคภูมิใจตนเองเกิดได้ 2 ทาง โดยการเข้าใจสภาพจิตสมบูรณ์แบบภายในตนเอง กับการทำงานที่ผู้ทำงานมีความเป็นนายตนเอง ไม่ได้ตกอยู่ใต้การควบคุมของผู้อื่น หรือสิ่งอื่น

ส่วนผลของการไม่สามารถบรรลุภาวะแท้จริงแห่งตน ในลักษณะที่เป็นรูปธรรม คือทุกคนในสังคมจะกลายเป็นผู้ต้องต่อสู้แข่งขันในฐานะต่าง ๆ เช่น เป็นนายทุน ต่อสู้กับนายทุนอื่น ๆ เป็น

กรรมกรต่อสู้กับนายทุนอื่น เป็นกรรมกรต่อสู้กับกรรมกรด้วยกัน หรือเป็นกรรมกรต่อสู้กับนายทุน (Bender. 1972 : 9)

กล่าวได้ว่า ความแปลกแยกที่พูดถึงในทางปรัชญา เป็นภาวะของความห่างเหินจากธรรมชาติที่แท้จริงของตนเอง โดยแนวโน้มให้ความสำคัญแก่จิตสมบูรณ์แบบว่าง เป็นตัวรองรับธรรมชาติมนุษย์อีกแนวโน้มให้ความสำคัญแก่ปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การเอารัดเอาเปรียบโดยอาศัยระบบเศรษฐกิจ และกระบวนการทำงานสร้างผลผลิตเป็นเครื่องมือ ทำให้คนมีค่าเท่ากับหรือกว่าและอุปถัมภ์การผลิต ซึ่งส่งผลให้คนที่ตกอยู่ในภาวะเช่นนี้เป็นคนขาดความภาคภูมิใจในตนเอง

ความแปลกแยกในด้านจิตวิทยา

ความแปลกแยกยังมีลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นปัจจัยอัตวิสัย หรือปัจจัยด้านจิตลักษณะในตัวบุคคล ซึ่งจิตลักษณะทางจิตวิทยานั้นจะมีความหมายตรงกับลักษณะทางสังคมดังนี้ ความเชื่ออำนาจในตน นอกตน มีความหมายเดียวกับความรู้สึกไร้อำนาจ ความภาคภูมิใจในตนเองมีความหมายเดียวกับความแปลกแยกจากตนเอง การสนับสนุนจากสังคม มีความหมายเดียวกับความโดดเดี่ยวจากสังคม และทัศนคติต่อสภาพการทำงานมีความหมายเดียวกับความรู้สึกไร้ความหมาย ความรู้สึกไร้

บทคัดย่อในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความแปลกแยกในมิติทางจิตวิทยา ในการทำงานขององค์ประกอบ 4 ด้านคือ ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และทัศนคติต่อการทำงาน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน (Internal-External control)

ได้กล่าวมาแล้วว่าทางสังคมวิทยานั้นความไร้อำนาจคือ ความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถกำหนด หรือควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้เป็นไปตามที่ตนปรารถนาได้ ซึ่งเป็นความหมายเดียวกับความคิดเรื่องความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน (Internal-External control) อันเป็นจิตลักษณะที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้สังคม (Social learning theory) ตามแนวคิดของ รอตเตอร์ (Rotters. 1966 : 1 - 28) ซึ่งเป็นเจ้าของความคิดเรื่องความเชื่ออำนาจในตน-

นอกตนโดยทฤษฎีการเรียนรู้สังคมเชื่อว่า การคาดเหตุการณ์ในอนาคต (expectancy) เกิดจาก มีตัวเสริมแรงมาทำให้เชื่อว่าผลของการกระทำหรือเหตุการณ์ในอนาคต จะเป็นเช่นเดียวกับ กระบวนการเกิดขึ้นของเหตุการณ์เช่นนั้นที่เคยเกิดมาแล้ว รอตเตอร์ กล่าวว่าเราสามารถแบ่ง คนได้เป็น 2 ประเภท ตามการรับรู้และการคาดการณ์ของเขา ถ้าบุคคลหนึ่งรับรู้เหตุการณ์ที่เขาเกี่ยวข้องเกิดจากทักษะและความสามารถของตนเอง บุคคลนั้นเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจในตนเอง แต่ถ้าบุคคลนั้นรับรู้เหตุการณ์ที่เขาเกี่ยวข้องเกิดขึ้นจากโชคชะตา หรืออำนาจบุคคลอื่น หรืออยู่พ้นจากความสามารถของตนเอง บุคคลนั้นเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจนอกตน รอตเตอร์ (Rotter. 1966 : 3) ได้ยืนยันความคิดเรื่องนี้ตรงกับความคิดเรื่องความแปลกแยก ในแง่ ความไว้อำนาจตามความคิดทางสังคมวิทยา โดยเขาได้กล่าวอ้างถึงนักสังคมวิทยาหลายคนที่เป็น ต้นคิดเรื่องนี้ เช่น มาร์ก แมกซ์ เวเบอร์ เคอเคม ซีแมน และคนอื่น ๆ ที่พยายามสร้างเครื่องมือ วัดความไว้อำนาจ อย่างสอดคล้องกับการวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน (Seeman and Anderson. 1983)

ความสำคัญของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน

ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่ง (Stickland. 1977 : 236 - 263) ได้รวบรวมพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน ทากให้ข้อสรุปว่า คนที่เชื่ออำนาจในตนเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ มีความเชื่อว่าการทำงานขึ้นอยู่กับความสามารถของตนมากกว่าอิทธิพลผู้ที่ฝักใฝ่อุปสรรคเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ ถ้าพิจารณาเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยตั้งแต่การป้องกันโรค จนกระทั่งการดูแลตัวเอง หลังการเจ็บป่วย พวกที่เชื่ออำนาจในตนจะรู้จักป้องกันและระมัดระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ และการติดโรคได้ตลอดจนการปฏิบัติถึงสิ่งของแพทย์ในกรณีที่เกิดเจ็บป่วย ส่วนพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในทางตรงกันข้าม

การที่บุคคลต่าง ๆ จะเป็นคนที่มีความเชื่ออำนาจในตนหรือนอกตนนั้น เกิดจากที่บุคคล 2 ประเภทนี้ ได้รับรางวัลและถูกลงโทษแตกต่างกัน กล่าวคือ การที่บุคคลจะเชื่ออำนาจในตนน้อย นั้น เกิดจากการได้รับรางวัลและถูกลงโทษจากคนอื่น จากสังคมและจากธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสม

สมกับพฤติกรรมของเขา กล่าวคือไม่เหมาะสมตามเวลา ปริมาณ และคุณภาพของการกระทำของเขา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2526 : 14)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน แบ่งได้ 2 ประเภทคือ ประเภทแรกงานวิจัยเปรียบเทียบความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน เป็นงานวิจัยเปรียบเทียบองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเชื่อดังกล่าว ซึ่งได้แก่งานวิจัยต่อไปนี้

ในประเทศไทยมีการศึกษาเรื่องในกลุ่มคนวัยต่าง ๆ อยู่บ้าง เช่น หจก. จันทระกุล (2515) ศึกษาจากเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนหญิงมีความเชื่ออำนาจในตนมากกว่านักเรียนชาย แต่กรุณา กิจชัยัน (2517) และมนตรี อนันตรักษ์ (2517) ศึกษาจากครูไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ ทำให้ความเชื่ออำนาจแตกต่างกัน การวิจัยกับครูในเรื่องความเชื่ออำนาจในตนซึ่งศึกษาตัวแปรต่าง ๆ หลายตัว คือ งานวิจัยของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) ได้ศึกษาความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้กลุ่มตัวอย่างครูจำนวน 405 คน โดยศึกษาตัวแปรจิตลักษณะที่เป็นองค์ประกอบด้วยบวของของความแปลกแยก 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม และทัศนคติต่อการทำงาน ลักษณะทางสังคมและพฤติกรรมการทำงาน ในส่วนของลักษณะชีวสังคมและปัจจัยภูมิหลังต่างกัน ระบุว่าครูที่มีลักษณะต่อไปนี้ เป็นครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ คือ ครูผู้หญิง อายุน้อย วุฒิต่ำ และครูผู้ชายอายุมาก เมื่อพิจารณาตัวแปร เพศ และวุฒิพร้อมกันจะเป็นครูผู้หญิงวุฒิต่ำ และครูผู้ชาย วุฒิต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าครูทำงานในหน้าที่เดิม 11-20 ปี มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีลักษณะตรงข้าม นอกจากนี้จากผลการวิจัยยังพบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ เป็นครูที่มีปัญหาในการยอมรับนวัตกรรม ซึ่งได้แก่ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำ และครูที่จบการศึกษามานาน ซึ่งสอดคล้องกับ นาด พันธุมนาวิน (Nath Bhanthumnavin. 1985: 14 - 16) ได้ศึกษาความเชื่ออำนาจในตนของหัวหน้าเกษตรกรกับประสิทธิผลของกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้ากลุ่มเกษตรกรภาคกลาง ผลการวิจัยปรากฏว่าหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรกลุ่มนี้มีประสิทธิผลสูงจะเป็นผู้ที่เชื่ออำนาจในตน ส่วนหัวหน้ากลุ่มที่มีประสิทธิผลต่ำเป็นผู้

ที่เชื่ออำนาจภายนอกตน นอกจากนี้ทัศน ทองภักดี (2527) ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ณ กรุงเทพมหานคร 755 คน พบว่า นักเรียนหญิงมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่า เด็กวัยรุ่นที่บิดา มารดา มีระดับเศรษฐกิจสูง มีความเชื่ออำนาจในตนมากกว่าเด็กวัยรุ่นที่บิดา มารดา มีระดับเศรษฐกิจต่ำ แต่ในเด็กครอบครัวปานกลางมีความเชื่ออำนาจในตนไม่แตกต่างกัน และไม่ต่างจากเด็กในครอบครัวฐานะสูง ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับอุดมศึกษา และมีอาชีพระดับสูง ได้แก่ ผู้มีอาชีพราชการหรือผู้บริหารระดับสูง รวมทั้งเป็นเจ้าของร้านค้าหรือกิจการอื่น ๆ ทำให้เกิดความแตกต่างในความเชื่ออำนาจ ทั้งนี้เพราะบิดามารดาที่มีการศึกษาก็มักจะเลี้ยงลูกดี และมีการทำให้เหตุผล และการลงโทษอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งมักอบรมแบบใช้อารมณ์ มีการลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ทำลายความเชื่อในความสามารถของตนเองและโยนบาปไปถึงเด็กที่เชื่ออำนาจภายนอกตนมากกว่าภายในตน บิดามารดาที่มีอาชีพระดับสูงจะมีการศึกษาระดับสูงด้วย ทำให้บิดามารดาเหล่านั้นมีเหตุผลคิดหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากตัวเองมากกว่าสิ่งแวดล้อมภายนอก ส่วนบิดามารดาที่มีอาชีพระดับต่ำทำสิ่งต่าง ๆ มักจะไม่ค่อยได้ไตร่ตรอง ส่วนมากจะอ้างแต่กำลังแรงงานเข้าแลก หรือทำตามคำสั่งของคนที่มีอำนาจเหนือกว่า แต่ลักษณะครอบครัวเดียวหรือขยายไม่ทำให้เกิดความเชื่ออำนาจแตกต่างกัน และการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ทำให้เด็กมีความเชื่อในตนสูงกว่าการเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล

นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเด็ก นักเรียนประถม นักเรียนมัธยม และบุคคลในอาชีพครู ดังกล่าวข้างต้นแล้วมีการศึกษาที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างกว้างครอบคลุมมากขึ้นอีกคือ กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ การศึกษาของ จินตนา ปิลมาศ และคณะ (2529) และคณะได้วิจัยคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือนเพื่อศึกษาจิตลักษณะของข้าราชการพลเรือนบรรจุใหม่ และระดับกลางจำนวน 1,543 คน โดยมีจิตลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตนรวมอยู่ด้วย ปรากฏผลดังนี้ สภาพการเป็นข้าราชการ เป็นตัวทำให้เกิดความแปรปรวนในความเชื่ออำนาจในตนเกือบทุกกลุ่ม คือ ข้าราชการระดับกลาง จะมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าข้าราชการบรรจุใหม่ แต่ในเพศหญิง ข้าราชการบรรจุใหม่กลับมีสูงกว่าในกลุ่มข้าราชการจังหวัดที่เจริญแล้ว ข้าราชการที่การศึกษาสูงจะมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาต่ำ และ

พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มรวม กลุ่มข้าราชการจังหวัด เจริญมาก กลุ่มข้าราชการที่มีการศึกษาต่ำ กลุ่มข้าราชการที่มีการศึกษาสูง โดยพบว่า ข้าราชการชายมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าข้าราชการหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ จินตนา บิลมาศ และคณะได้ทดลองใช้ตัวแปรภูมิหลัง เช่น เพศ อายุ ศาสนา ส่วนราชการที่สังกัด ตำแหน่งปัจจุบัน ลักษณะงาน วุฒิการศึกษา ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาถึงขั้นสูงสุด และสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานราชการในระยะ 2-3 ปีแรก การได้รับการฝึกอบรมหรือพัฒนานรูปแบบ งานที่ทำในปัจจุบัน บุคคลในครอบครัวที่เคยรับราชการในอดีตหรือทำขณะนี้คือ ระดับซี และเงินเดือนปัจจุบัน สถานภาพสมรส รายได้ของคู่สมรส รายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือน จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ กับตัวแปรที่ได้รับการพัฒนา และรางวัลในการทำงานราชการ เช่น จำนวนครั้งที่เงินเดือนขึ้น 2 ครั้ง จำนวนครั้งที่ได้รางวัลยกย่อง การได้รับการศึกษาขณะรับราชการ ผลปรากฏว่าในข้าราชการกลุ่มใหม่ ตัวแปรดังกล่าวมีอำนาจในการทำนายความเชื่ออำนาจในตน 8.2% โดยมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นตัวทำนายสำคัญ และอายุราชการรองลงมา ในการพิจารณาความแปรปรวนของคะแนนความเชื่ออำนาจในตน ตามตัวแปรสถานภาพการเป็นข้าราชการกระทรวงที่สังกัดและระดับการศึกษา ปรากฏว่าความเชื่ออำนาจในตนแปรปรวนไปตามสถานภาพการเป็นข้าราชการ อย่างเชื่อมั่นได้ใน 4 กลุ่ม กล่าวคือ ข้าราชการระดับกลางมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า ข้าราชการบรรจุใหม่ในกลุ่มรวม กลุ่มข้าราชการกรุงเทพฯ และกลุ่มเพศชาย แต่สำหรับข้าราชการเพศหญิงนั้นข้าราชการบรรจุใหม่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า ข้าราชการระดับกลาง ส่วนตัวแปรกระทรวงที่สังกัดนั้นมีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตนอย่างเชื่อมั่นได้ใน 3 กลุ่ม คือ ข้าราชการสังกัดกระทรวงกลุ่ม 2 มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า ข้าราชการที่สังกัดกระทรวงกลุ่ม 1 ในกลุ่มรวม กลุ่มจังหวัดเจริญมาก และเพศชาย สำหรับตัวแปรระดับการศึกษานั้นมีความเชื่ออำนาจในตนอย่างเชื่อมั่นได้เพียง 1 กลุ่ม กล่าวคือในกลุ่มข้าราชการที่มีภูมิลำเนาการรับราชการอยู่ในจังหวัดเจริญมาก ข้าราชการที่มีการศึกษาสูงมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ กระทรวงที่สังกัด และระดับการศึกษาร่วมกันมีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตน อย่างเชื่อมั่นในกลุ่มรวม กลุ่มข้าราชการในจังหวัดเจริญมากและกลุ่มข้าราชการชาย กล่าวคือ ข้าราชการในกลุ่มรวม ทั้งสังกัดกระทรวง 2 กลุ่มที่มีระดับ

การศึกษาสูง มีความเชื่ออำนาจตนสูงกว่าราชการกลุ่มที่ 1 ที่มีระดับการศึกษาทั้งต่ำและสูง
ข้าราชการกลุ่ม 1 ระดับการศึกษาต่ำกว่าจังหวัดเจริญมาก มีความเชื่ออำนาจตนต่ำกว่าข้าราชการ
การอีก 3 กลุ่ม และพบเช่นเดียวกับข้าราชการชาย สังกัดกระทรวงกลุ่ม 1 ระดับการศึกษาต่ำก็
มีความเชื่ออำนาจตนต่ำ

ประเภทที่สอง งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของความเชื่ออำนาจตนนอกตน กับตัวแปร
ต่าง ๆ ได้แก่ งานวิจัยของสตรีเพน และคณะ (Stephens and Elys. 1973) ที่ศึกษาโดย
การสัมภาษณ์เด็กอายุ 3 ขวบ พบว่า ความเชื่ออำนาจตนสัมพันธ์กับสติปัญญา

ในปี 1985 บราวน์ (Brown. 1985 : 3690-A) ศึกษาความเชื่ออำนาจตนจากนัก
ศึกษาศรีวิชาเอกประถมศึกษาจำนวน 64 คน ไม่พบว่า ความเชื่ออำนาจตน-นอกตน มีความ
สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถึงแม้พวกที่เชื่ออำนาจตนจะมีแนวโน้มสูงกว่า

ตามทัศนะของแฟริส (Strickland. 1977 : 220 - 221 : citing Phares.
1957) การรับรู้ปัจจัยควบคุม (locus of control) มีความสัมพันธ์กับการคาดหวังกับความสำเร็จ
หรือล้มเหลวในการทำงาน ถ้าบุคคลเชื่อว่าความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับทักษะของตน เขาก็จะ
พิจารณาความสำเร็จหรือล้มเหลวในการทำงาน ถ้าบุคคลเชื่อว่าความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับทักษะ
ของตน เขาก็จะพิจารณาความสำเร็จหรือล้มเหลวในการทำงาน ถ้าบุคคลเชื่อว่าความสำเร็จ
ของงานขึ้นอยู่กับทักษะของตน เขาก็จะพิจารณาความสำเร็จหรือล้มเหลวของงานในอดีต เพื่อนำ
มาเป็นแนวทางแก้ไขงานในอนาคต ส่วนคนที่เชื่อว่าความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับโชคชะตา เขา
ก็จะปล่อยให้ผลงานเป็นไปตามโชคชะตา ประการสำคัญในแนวความคิดนี้คือ บุคคลจะทำนาย
แนวโน้มขอความสำเร็จของงาน ตามความเชื่อในเรื่องปัจจัยที่ทำงานสำเร็จหรือล้มเหลว

วิสุทธิ ราตรี (2532 : 133) ได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์
กับความสำเร็จของโรงเรียนในโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ยากจน ผลการ
วิจัยปรากฏว่า มีผู้บริหารที่สามารถทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จมากเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจ
ตนสูงกว่าผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จน้อย

สรุป

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ทั้งที่เป็นการวิจัยเปรียบเทียบและการวิจัยหาความสัมพันธ์สรุปได้ดังนี้ ในด้านความแตกต่างทางเพศ แม้จะมีการวิจัยบางเรื่องที่ขัดแย้งกัน แต่การวิจัยส่วนใหญ่ปรากฏผลตรงกันว่าเพศชายมีความเชื่ออำนาจในตนมากกว่าเพศหญิง สำหรับตัวแปรอื่น ๆ พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ผู้ที่จบการศึกษามาใหม่ ๆ มีความเชื่อดังกล่าวสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษามานาน และผู้ที่เข้าราชการระดับกลาง เข้าราชการระดับกลางมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าข้าราชการบรรจุใหม่

นอกจากนี้ยังพบการปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรร่วมกัน 2 ตัวแปรดังนี้ เพศหญิงร่วมกับระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าเพศหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ

ส่วนผลของการปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรร่วมกัน 6 ตัวแปร พบว่า เพศหญิง อายุน้อย และวุฒิการศึกษาต่ำ และเพศชาย อายุมาก วุฒิการศึกษาต่ำ ทั้ง 2 ประเภทนี้มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

ผลด้านอิทธิพลการทบทวนปรากฏว่าข้าราชการกลุ่มเก่ามีตัวทำนาย และอำนาจการทำนายสูงกว่าข้าราชการกลุ่มใหม่ โดยมีตัวทำนายสำคัญ 2 ตัวคือ การทำงานร่วมกับผู้วิจัยและอายุราชการ

สำหรับผลการวิจัยด้านการหาความสัมพันธ์พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนสัมพันธ์กับสติปัญญา ผลการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน

จากผลการวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ได้นำไปเป็นแนวทางของการตั้งสมมติฐานต่อไป

2. ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem)

แนวทางจิตวิทยาความคิดเรื่อง "ตนเอง" เป็นหัวข้อสำคัญอย่างหนึ่งที่นักจิตวิทยานำมาอธิบายความเป็นจริงของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งมีผู้วิจัยนำมาศึกษานานในฐานะที่เป็นจิตลักษณะของความแปลกแยกในการทำงาน ความคิดเรื่องตน เริ่มมีความหมายชัดเจนขึ้นในหมู่นักจิตวิทยาเกสตัลท์ (The Gestalt Psychologists) ซึ่งให้นิยามว่าตัวตนเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์ กับสิ่งแวดล้อม เฟิร์ล และคนอื่น ๆ (Peares and others. 1951 : 235) กล่าวว่า "ตัวตนเป็นบูรณาการกับสิ่งแวดล้อม และเป็นหน่วยรวมของการสังเคราะห์จากอินทรีย์ และสิ่งแวดล้อมโดยทบทวนที่สองอย่างคือค้นหา และสร้างความหมายให้ตนเอง

นักจิตวิทยาที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตน โดยเน้นความไม่สอดคล้องระหว่างตัวตนที่คาดหวังกับ

ตัวตนที่เป็นจริง คือ โรเจอร์ (Roger. 1959) โดยเขาเสนอความคิดว่าความเป็นบุคคลเกิดจากการรับรู้สิ่งแวดล้อม และให้ความหมายสิ่งเหล่านั้น การรับรู้และให้ความหมายนี้ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวบุคคล และเป็นช่องทางทำให้เข้าใจตัวบุคคลในสองลักษณะคือตัวตนที่คาดหวัง (Ideal self) ซึ่งเป็นลักษณะที่ตนเองต้องการจะเป็นหรือมีคุณค่าสูงสำหรับตนเองกับลักษณะของตนเองที่กำลังเป็นอยู่ (Real self) (Pervin. 1989 : 118 - 119; citing Roger. 1969)

ไซเออร์ และคาร์เวอร์ (Scheier and Carver. 1980 : 229 - 251) ได้ชี้ให้เห็นว่าในระยะหลัง ๆ มีผู้ให้ความสนใจเรื่องตัวตนเป็นจำนวนมาก โดยสามารถแบ่งเป็น 2 แนวความหมาย แนวที่หนึ่ง คือ อัตมโนทัศน์ (Self-concept) ในบริบทต่าง ๆ โดยมีความหมายพื้นฐานหมายถึงเอกลักษณ์ (Identity) ที่ตนคิดว่าเป็น เช่น ตนเองในแง่กายภาพ ในแง่จริยธรรม (Moral self) แง่ส่วนบุคคล (Personal self) เป็นต้น แนวที่สอง คือ กระบวนการเกี่ยวกับตนเอง (Self-process) เป็นการพิจารณาตัวตนในลักษณะเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวได้ ภายในกระบวนการของการตอบสนองหรือการรับรู้ข้อมูล การศึกษาเรื่องความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) เป็นการศึกษาตามแนวนี้ จึงมีความหมายที่เป็นเรื่องการประเมินคุณค่าของตนเอง (self-evaluation) ด้วยลักษณะที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาต่าง ๆ เช่น ฉลาดหลักแหลม มีความสามารถในการทำงาน สามารถปรับตัวได้ดี เป็นต้น ถ้าประเมินแล้วพบว่ามีลักษณะที่พึงปรารถนาสูงก็จัดว่าบุคคลนั้นภาคภูมิใจในตนเองสูง ในทางตรงข้าม ถ้าไม่มีก็จัดว่าความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ

เพื่อให้เข้าใจกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองยิ่งขึ้น วิลเลียม (Bruno. 1983:360 ; citing Willam. 1980) ได้เสนอเป็นสูตรดังนี้

$$\text{ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)} = \frac{\text{ความสำเร็จ (sucess)}}{\text{ความคาดหวัง (Pre tentions)}}$$

ตามสูตรนี้ ความสำเร็จ หมายถึงการประสบความสำเร็จที่แท้จริง คือ ความสามารถที่

บรรทัดของคุณคน ความคาดหวังหรือเป้าหมายที่บุคคลตั้งไว้จากสูตรของเจมส์ ทำให้เห็นลักษณะของความภาคภูมิใจในตนเองถือเป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective)

มาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น ความต้องการความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) อยู่ในระดับที่ 4 รองลงมาจากการบรรลุใจการแห่งตน ซึ่งเป็นระดับที่ 5 หรือขั้นสุดท้าย (Self-actualization) และเป็นขั้นสูงสุด

ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเกิดขึ้นจากที่ผู้อื่นให้การยอมรับ โดยดูจากการตอบสนองของพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง และเพื่อนรุ่นเดียวกัน และมักต้องอาศัยความเชี่ยวชาญหรือความสามารถบางอย่างของบุคคลนั้นมาประกอบด้วย การประเมินจะออกมาในรูปของทัศนคติ หรือความเชื่อว่าตนจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการกระทำสิ่งต่าง ๆ จะต้องใช้ความพยายามมากเท่าใด จะเสียใจหรือไม่ถ้าล้มเหลว หากประเมินแล้วอยู่ด้านบวก ก็จะเกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน ความรู้สึกนี้หากได้รับการตอบสนองจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตน มีความเข้มแข็ง ความสามารถเพียงพอที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ รู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์ และมีความสำคัญต่อโลกและหากไม่ได้รับการตอบสนองจะรู้สึกมีมด้อย อ่อนแอ ช่วยตัวเองไม่ได้ ซึ่งคนทั่วไปส่วนปรารถนาที่จะมีความมั่นคง มีการประเมินคุณค่าตนเองสูง นับถือและภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งได้รับการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น ในทางจิตวิทยาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองนับเป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยเตรียมสภาวะทางจิตให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับความหวังในความสำเร็จ การได้รับการยอมรับและความเข้มแข็งทางจิตใจ จะเป็นผลให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น

มาสโลว์ แบ่งความรู้สึกความภาคภูมิใจในตนเองออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเห็นคุณค่าของตัวเอง การยอมรับนับถือและการประเมินค่าตนเอง ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ ความต้องการมีความเข้มแข็ง (Strength) ผลสัมฤทธิ์ (achievement) ความสามารถเพียงพอสำหรับการทำสิ่งต่าง ๆ (adequacy) ความเชี่ยวชาญและความสามารถ (mastery and competence) ความเชื่อมั่น (confidence) ความมีอิสระเสรีและความเป็นไปแก่ตนเอง (independence and freedom)

2. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความเห็นคุณค่าจากผู้อื่น เป็นความต้องการมีชื่อเสียง หรือเกียรติยศ ตำแหน่ง ความรุ่งเรือง มีอำนาจเหนือผู้อื่น ได้รับการยอมรับ และความ

สนใจมีความสำคัญ มีศักดิ์ศรี หรือเป็นที่น่าชมเชยของผู้อื่น (Maslow. 1970 : 45-46; coopersmith. 1981 : 236 ; citing Maslow. 1954)

ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง

ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนตามความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในเรื่องความสำเร็จ ความล้มเหลว การยอมรับตนเอง การยอมรับจากคนอื่น การมีความสามารถเพียงพอในการทำสิ่งต่าง ๆ การมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคม

โฮสเตอร์ (Hoetter. 1985 : 1394) กล่าวว่า การให้ความหมายตนเอง (Self definition) เกิดขึ้นจากความเป็นสมาชิกของกลุ่ม และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ถึงแม้ว่าปัจจัยเหล่านี้อาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรง แต่ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมลักษณะที่แตกต่างกันซึ่งจะทำให้บุคคลมีการประเมินค่าตนเองแตกต่างกันด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองทั้งงานวิจัยที่กระทำในประเทศและต่างประเทศ ปรากฏว่าได้มีผู้สนใจศึกษาตัวแปรนี้สัมพันธ์กับลักษณะทางชีวและกับจิตลักษณะบางประการ คือ เพศ อายุ สติปัญญา หรือผลการเรียน และการเชื่ออำนาจในตน เป็นต้น

ความภาคภูมิใจในตนเองกับเพศ ได้มีผู้สนใจศึกษาว่าความแตกต่างระหว่างเพศ มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองหรือไม่ เช่น การศึกษาของสไตซ์ และคูลปา (Steitz and Kulpa. 1984) ศึกษาความสำคัญของตัวแปร เพศ และอายุ ที่มีต่อการประเมินคุณค่าตนเอง ในการทำงานของพนักงานองค์กรวิชาชีพในสหรัฐอเมริกา พบว่า เพศ และอายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้การประเมินค่าตนเองในงานแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเพศหญิงที่สูงอายุมีแนวโน้มประเมินตนเองต่ำ มิลเลอร์ (Miller. 1975 : 141 - 142) ได้ทำการศึกษาผล อายุ การศึกษา และฐานะของแม่ ที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวลูก โดยชักกลุ่มตัวอย่างคนผิวดำที่อาศัยอยู่ในเมืองจำนวน 61 คน และคนผิวขาวที่อาศัยอยู่ในเมือง จำนวน 61 คน และคนผิวขาวที่อาศัยอยู่แถบชานเมือง จำนวน 97 คน และใช้แบบวัดความภาคภูมิใจ ความภาคภูมิใจในตนเองของ ฐาเปอร์สมิท พบว่า เพศชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ ชวตซ์ (Schwartz. 1988) ได้ศึกษา

ความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น เชื้อสายยิว จำนวน 250 คน ในประเทศแคนาดา โดยใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบอร์ก พบว่า เพศชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิงแต่ไวลี (Offer and others. 1981 : 96; citing Wylly. 1979) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น พบว่าเพศชายและหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

สำหรับประเทศไทย บังอร เสดรานนท์ (2512) พบว่าสถานภาพทางสังคมของครอบครัว และเพศ อธิบายการยอมรับคุณค่าตนเองได้ .08 และ .02 ตามลำดับโดยนักวิชาการอธิบายตกอยู่ที่การอบรมเลี้ยงดู นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม (2519 : 50) ได้ทำการศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า นักเรียนหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาที่ได้ขัดแย้งกับการศึกษาของสารณี ธนาวิทย์ (2523 : 63-64) ซึ่งทำการศึกษาจริยธรรม ความเกรงใจ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงนิเสธ และนิมาน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน ต่อมาสถิติ ภัศระ (2535) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน ต่อมาสถิติ ภัศระ (2535) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในเด็กวัยรุ่น โดยชักกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, 6 ที่มีปีติมารดาที่แท้จริงอยู่ด้วยกัน ปีการศึกษา 2534 จำนวน 273 คน พบว่า บุคคลวัยรุ่นชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมพิศ ไขยกิจ (2536) ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2535 เป็นนักเรียนชาย 325 คน และนักเรียนหญิง 304 คน พบว่านักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองโดยรวมไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีความภาคภูมิใจในตนเองโดยรวมไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองโดยรวมไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผลการวิจัยของต่างประเทศนั้นมีทั้งผลที่พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลทั้ง 2 เพศ ไม่แตกต่างกันและงานวิจัยบางเรื่องปรากฏว่าเพศหญิงมีความรู้สึกดังกล่าวสูงกว่าเพศชาย และบางเรื่องก็พบว่าเพศชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

สำหรับผลการวิจัยในประเทศก็ปรากฏผลหลากหลายกันคือ มีทั้งผลที่ว่าทั้ง 2 เพศ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน หรือชายมีความรู้สึกที่สูงกว่าหญิง แต่ผลที่ว่าหญิงมีสูงกว่าชายมีมากกว่า

จากผลที่ได้จากงานวิจัยที่ผ่านมาแล้วดังกล่าวนี้นี้ มีผู้วิจัยได้นำไปเป็นกรอบความคิดในการตั้งสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

ความภาคภูมิใจในตนเองกับสติปัญญา

ความหมายของคำว่าสติปัญญา สติปัญญา เป็นคุณสมบัติทางจิตวิทยาอย่างหนึ่ง หมายถึงความสามารถในการเรียนรู้ ความเฉลียวฉลาด รับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้ง เป็นนามธรรมและถูกต้อง แม่นยำ มีการคิดแบบนามธรรม นอกเหนือจากคิดแบบรูปธรรม ทั้งการคิดแบบเอกนัย และอเนกนัย การวัดความสามารถทางสติปัญญาโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว จะใช้ผลการเรียนเป็นตัวแปรในการวัด (นวโลหะอ สุภาพล. 2534; ย่างอิงมาจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528)

ในส่วนของการศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองกับสติปัญญาไว้ดังนี้

พริมาเวอร่า, ซีมอน และพริมาเวอร่า (Primavera, Simon and Primavera. 1974 : 213 - 216) ได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการศึกษาความแตกต่างในระหว่างเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน เกรด 5 และ 6 จำนวน 164 คน เพศชาย 70 คน เพศหญิง 94 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของกูเปอร์สมิท กับอีก 2 ส่วนย่อย จากแบบทดสอบมาตรฐานสองฉบับคือ Stanford Achivement Intermediate 2 Battery และ The Mathermatic and Reading test for New York State. Elementary School ผลการศึกษาพบว่าในเพศหญิง ความภาคภูมิใจในตนเองมีสหสัมพันธ์ทางบวก กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนเพศชายความภาคภูมิใจในตนเองมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับลีเวนเบอร์ก (Levenberg. 1976 : 7299-A) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความภาคภูมิใจตนเองของนักเรียน เกรด 3-6 จำนวน 400 คน จากครอบครัวชนชั้นต่ำและชนชั้นกลาง โดยแบ่งตามเพศและระดับชั้นเรียนพบว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจ

านตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวก นอกจากนี้คินเนย์และคณะ (Kinney et al. 1989) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 10 คน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ 10 คน โดยใช้ระบบเกรดเฉลี่ย (GPA) เป็นเกณฑ์ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ากว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ที่ปรากฏผลตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้วคือ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการติดตาม ผลระยะยาวเด็กที่เกิดในโรงพยาบาลตอนช่วงแรกของรอบปี 1960-1970 จำนวน 1,613 คน โดยใช้เครื่องวัดความภาคภูมิใจในตนเองของคูเปอร์สมิธ และวัดความสามารถทางสติปัญญา ด้วย Wechler Intelligence Scale วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบ 2 ฉบับคือ Stanford Achievement test และ Wide Range Achievement test เมื่อเด็กอายุ 9 ขวบ และ 15 ขวบ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางสติปัญญา และระดับชั้นทางสังคม มีสหสัมพันธ์กันอย่างสูง และมีความสัมพันธ์กับการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

การวิจัยในประเทศเป็นการวิจัยของสมพิศ ชาญกิจ (2536) ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนราธิวาส จำนวน 325 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองโดยส่วนรวม แต่สถิติ ภัศระ (2536) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น จำนวนตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน และพบว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลนี้ตรงกับการวิจัยของ สุณารี เตชะธชววิวัฒน์ (2527: 4) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งปรับปรุง แก้วไข เพิ่มเติมจากแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองของ นิพนธ์ แจ่มเอี่ยม และสารทิ ธนาวิทย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

การวิจัยในประเทศทั้ง 3 เรื่อง ดังกล่าวข้างต้นนี้ปรากฏผลที่ควรจะเป็นคือการวิจัยของ สมพิศ ไขยกิจ (2536) กับตัวแปรด้านผลการเรียนกับสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์ทางบวก แต่มีการ วิจัยของสฤติย์ ทศระ (พ.ศ. 2536) และสุนารี เตชะโรชวิวัฒน์ (2527) ที่มีผลไม่ตรงคือตัวแปร ทั้ง 2 นี้ ไม่สัมพันธ์กัน ซึ่งอาจจะเกิดจากเครื่องมือวัดไม่ไว (sensitive) เพียงพอที่จะแสดง ความแตกต่างก็เป็นได้ อีกประการหนึ่งผลการวิจัยที่นำมากล่าวยังเป็นผลการวิจัยส่วนน้อย ซึ่งอาจ จะไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนก็เป็นได้

จากผลการวิจัยต่าง ๆ ข้างต้น ผลส่วนมากก็คือผู้ที่มีผลการเรียนสูง หรือผู้ที่มีสติปัญญาสูง จะมีความภาคภูมิใจสูงกว่าผู้ที่มีผลการเรียนต่ำ หรือสติปัญญาต่ำกว่า และยังปรากฏผลพิเศษหนึ่งที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงด้วย

3. การสนับสนุนจากสังคม (Social Support)

ตามกรอบความคิดของความแปลกแยกนอกจากความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจของตน และ ความคิดเกี่ยวกับตนเอง จะมีความสำคัญแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับคนอื่น ๆ ก็เป็นตัวแปร สำคัญอีกตัวแปรหนึ่ง ซีแมน (Seeman. 1959 : 788 - 789) กล่าวถึงความโดดเดี่ยวทางสังคม ว่าหมายถึง การขาดการนับหรือค่านิยมของบุคคลที่มีต่อสังคม ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปของการให้คุณค่า ค่าหรือไม่เชื่อถืออันเข้าหมาย หรือความเชื่อที่คนงานสังคมมาป็นนิยมยกย่อง ซึ่งเป็นความคิดที่ขัดแย้ง กับความคิด ความเชื่อของสังคม อันนำไปสู่การแยกตัวออกจากสังคม หรือไม่ได้รับการยอมรับจาก สังคม

เคแพลน และคนอื่น ๆ (Kaplan. and others. 1977 : 50 - 51) ได้ให้ความหมาย ของการ สนับสนุนทางสังคมไว้เป็น 2 แนวคือ

(1). การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความพอใจต่อความจำเป็นพื้นฐานทางสังคมในแต่ละคน ซึ่งได้รับจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมของคน 9 คนนั้น โดยได้รับจากการติดต่อสัมพันธ์กับคนในกลุ่มสังคม

(2). การสนับสนุนทางสังคม ให้คำจำกัดความโดยความสัมพันธ์ที่มีอยู่หรือหายไปของ แหล่ง ซึ่งทำให้การสนับสนุนคือจากคนที่มีความสำคัญต่อคนคนนั้น (Significant other)

ลินและคนอื่น ๆ (Lin. and others. 1979 : 109) ได้ให้คำจำกัดความของการ

สนับสนุนทางสังคมไว้ว่าคือการสนับสนุนที่แต่ละคนหาได้จากการติดต่อกับคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล กลุ่ม หรือชุมชนขนาดใหญ่

คาห์น (Kahn. 1979 : 80) ได้ให้คำจำกัดความของการสนับสนุนทางสังคมถือว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคล ซึ่งจะทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอย่าง คือ ความผูกพันในแง่ดีจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง การยืนยันรับรองหรือเห็นพ้องกับพฤติกรรมของอีกผู้หนึ่ง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ฮัมบาร์ค และคนอื่น ๆ (Hubbard. and others. 1984 : 266) ได้สรุปถึงแนวคิดของผู้ที่ศึกษาเรื่องนี้ไว้หลายคน โดยสรุปว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นโครงสร้างหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วย การสื่อสารในแง่ดี ทำให้มีความรู้สึกผูกพัน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยต้องคำนึงถึงแหล่งที่มาด้วย

คอบบ์ (Cobb. 1976 : 300) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมนั้น เป็นข่าวสารที่ทำให้คนเราเชื่อว่ามีคนรักและสนใจ มีคนยกย่องและมองเห็นคุณค่า รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความผูกพันซึ่งกันและกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมซึ่งมีผู้ศึกษาไว้นั้น เห็นได้ชัดเจนว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นมโนทัศน์ แบบหลายมิติ ซึ่งจะพิจารณาเพียงแง่ใดแง่หนึ่งไม่ได้ ต้องพิจารณารวมกันในทุกด้าน (Thoits. 1982 : 147)

นักจิตวิทยาบางท่านที่เชื่อในทฤษฎีความผูกพัน (Theory attachment) เช่น บอลบี้ (Bowlby. 1969 : 1980) อธิบายว่า การเรียนรู้การรัก การสนับสนุนจากผู้อื่น เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก และเป็นพื้นฐานทำให้เด็กเกิดการพึ่งตนเองได้ในวัยต่อ โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่า การสนับสนุนจากสังคมเป็นตัวสร้างเสริมความสามารถในการอดทน และเอาชนะความคับข้องใจ และอุปสรรคต่าง ๆ

เฮลเลอร์ (Heller. 1983) ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความเข้าใจการสนับสนุนจากสังคมประการแรกคือ การรับรู้ว่ามีความช่วยเหลือมากพอถ้าเขาต้องการ ประการที่สองคือระดับความพอใจในการสนับสนุนนั้น การนิยามการสนับสนุนจากสังคมด้วยองค์ประกอบเหล่านี้ อาจจะทำให้การนิยามแปรผันไปตามลักษณะบุคลิกภาพ อื่น ๆ ของบุคคล เช่น บางคนอาจจะคิดว่า

การช่วยเหลือต้องมาจากคนจำนวนมากถึงจะเพียงพอ แต่บางคนอาจจะคิดว่าคนเดียวก็เพียงพอ แล้วแต่บางคนอาจจะคิดว่าคนเดียวก็เพียงพอแล้ว ในส่วนของความพอใจก็เช่นเดียวกันอาจจะสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่ออำนาจในตนเอง หรือประสบการณ์ที่เพิ่งได้รับ

กาเนลเลน และบลานี (Ganellen and Blaney. 1984 : 136 - 157) กล่าวว่า มีผู้ให้การสนับสนุนทางสังคมไปต่าง ๆ กัน เช่น เห็นว่าเป็นระดับการให้การสนับสนุนในเวลาที่ไม่คล ต้องการ โดยคนที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับ เช่น สามี หรือ ภรรยา ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และสมาชิกร่วมสังคม แต่ในความหมายของคอบบ์ (Cobb. 1976) กลับนิยามโดยเน้นที่ การให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้ผู้รับเข้าใจว่าตนได้รับความเอื้ออาทร ความรัก มีคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายความสัมพันธ์ซึ่งกาเนลเลน เรียกว่า เป็นการสนับสนุนด้านการเห็นคุณค่า การสนับสนุนด้านอารมณ์ และการสนับสนุนด้านชุมชน ในอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง หน่วยงานทางสังคมที่จะช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากันได้กับความต้องการของสังคม ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลคาดหวังให้ข้อมูลย้อนกลับ จากการกระทำของบุคคล ช่วยทำงานให้สำเร็จ ให้รางวัลแก่การกระทำที่เหมาะสม แต่ดีนและลิน (Deen and Lin. 1977 : 403 - 417) กล่าวว่า การสนับสนุนจากสังคมในแง่ของระบบ 2 ระบบ คือระบบที่เป็นเครื่องมือ (The instrumental System) ซึ่งนำไปสู่การทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายกับระบบการแสดงออก (The expressive system) ซึ่งนำไปสู่ความพอใจในความต้องการของบุคคล และรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม เชเฟอร์ และคนอื่น ๆ (Schaefer. and others. 1981 : 381 - 406) แยกนิยามการสนับสนุนจากสังคมออกเป็น 3 มิติคือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ (emotional support) ซึ่งหมายถึงการได้รับความสนิทคุ้นเคย หรือการยืนยันความมั่นใจ การสนับสนุนที่ชัดเจน tangible support) คือให้ความช่วยเหลือ หรือให้บริการโดยตรงต้องการอย่างไรก็ให้ความช่วยเหลืออย่างนั้น และการสนับสนุนด้านข้อมูล (information support) คือการให้การช่วยเหลือด้านข้อมูล และข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้รับการสนับสนุน

ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

จากแนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม สรุปได้ว่า ความหมายของ

การสนับสนุนจากสังคม คือการที่บุคคลรู้จักค่าตนเอง ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เมื่อ
 ตนต้องการ หรือเมื่อพบปัญหา เช่นการทำให้กำลังใจ ทาให้รู้ว่าเป็นคนมีคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
 หรือกลุ่ม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลย้อนกลับจากเพื่อน ครอบครัว ผู้บริหารงาน
 ความหมายเช่นนี้เกี่ยวข้องกับคนที่อยู่ในอาชีวพยาบาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานของพยาบาล
 เป็นงานที่ไม่สามารถทำให้ประสบผลสำเร็จได้คนเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากเพื่อน
 พยาบาล ผู้บังคับบัญชา ญาติผู้ป่วย และครอบครัวตนเองจึงจะสำเร็จได้ด้วยดี

นอร์เบค (Norbeck, 1981 : 43 - 58) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า แต่ละคนนั้นมีความจำเป็น
 หรือมีความต้องการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน และในขณะที่เดียวกันแต่ละคนก็จะได้รับการ
 สนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันด้วย ซึ่งนอร์เบค ได้สรุปถึงองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความต้องการ และ
 การได้รับการสนับสนุนทางสังคมในแต่ละคนว่ามี 2 ประการ ประการแรก คือ คุณสมบัติแต่ละบุคคล
 เช่น อายุ เพศ และการศึกษา เป็นต้น องค์ประกอบอีกประการหนึ่ง คือคุณสมบัติของสถานการณ์ที่
 แต่ละคนกำลังเผชิญอยู่ เช่น ความรุนแรง ของสถานการณ์นั้นๆ เป็นต้น แต่ก็ยังไม่มีใครศึกษาที่
 ครอบคลุม หรือกระจ่างชัดที่เพียงพอที่จะอธิบายว่า มีคุณสมบัติใดบ้างของแต่ละคน หรือคุณสมบัติใด
 บ้างของแต่ละสถานการณ์ ที่จะส่งผลให้แต่ละคนได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน และ
 นอร์เบค ก็ได้พยายามรวบรวมผลการศึกษาเพื่ออธิบายถึงองค์ประกอบทั้ง 2 ประการที่ส่งผลถึง
 การได้รับการสนับสนุนทางสังคมในแต่ละคนไว้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม พบว่า มีการศึกษาในช่อง
 ว่างกับตัวแปร 2 ประเภท คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว กับด้านสถานการณ์ดังมีรายละเอียดด้าน

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับองค์ประกอบด้านคุณสมบัติส่วนตัว มีคุณสมบัติส่วนตัว 3 ประการคือ อายุ เพศ และสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 อายุ อายุที่แตกต่างกัน ก็ส่งผลทำให้แต่ละคนได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ คาห์น และคนอื่น ๆ (Kahn and others, 1987 : 23 - 24) ได้กล่าวไว้ว่าคนแต่ละคนจะมีกลุ่มคุ้มครองของตนเอง ซึ่งกลุ่มนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดทุก

ช่วงพัฒนาการของชีวิต จะทำให้แต่ละคนมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกันไป โดยมีการศึกษาพบว่าขนาดของกลุ่มนี้จะเพิ่มขึ้นในช่วงของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และจะคงที่เมื่ออยู่ในวัย 35-55 ปี ดังนั้นในช่วงแต่ละวัยของชีวิตจะทำให้แต่ละคนติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมแตกต่างกันออกไป เช่น ผู้ที่มีอายุมากขึ้น กลุ่มสังคมมักจะเล็กลงเนื่องจากมีการตาย และการพลัดพราก ทำให้มีการติดต่อกับสังคมลดลงจึงเห็นได้ว่า โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนทางสังคมจึงแตกต่างกันด้วย

1.2 เพศ เพศที่แตกต่างกันนั้นก็ส่งผลทำให้แต่ละคนได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันโดยมีการศึกษาพบว่า เพศหญิงมักมีกลุ่มสังคมที่มากกว่าและได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซาราสันและคนอื่น ๆ (Sarason and others. 1986 : 845 - 855) พบว่าความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นเหตุทำให้เกิดความแตกต่างในการสนับสนุนจากสังคมด้วย กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยวอชิงตัน 251 คน พบว่าผู้ที่ได้รับการเอื้ออาทรจากครอบครัวสูง จะมีคะแนนการสนับสนุนจากสังคมของชาย จะมีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรของพ่อสูงกว่าหญิง ($r = .3a, p < .001$) และหญิงได้รับความเอื้ออาทรของแม่สูงกว่า ($r = .42, P < .001$) สรุปคือ ชายได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากชาย และหญิงได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากหญิง

1.3 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ มีการศึกษากลุ่มที่แต่งงาน แล้วซึ่งเป็นชนระดับกลาง ซึ่งมีปัญหาทางโรคหัวใจ พบว่า หญิงกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่ากลุ่มสตรีที่อยู่สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจต่ำกว่า ซึ่งกลุ่มนี้มักได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่จำกัด และในเรื่องรายได้ของครอบครัวนั้นมีการศึกษากลุ่มหญิงหลังการผ่าตัดเต้านม พบว่ารายได้นั้นแต่ละครอบครัวจะส่งผลให้หญิงเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน (Wood. 1978 : 279 - 285) และในเรื่องการศึกษานั้นมีการศึกษากลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self help group) ในหญิงหลังคลอดพบว่า หญิงที่มีการศึกษาสูงมักจะโรคเดียว และได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย และครอนเนเวนท์ (Cronewett. 1984 : 101) ศึกษาถึงการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มสตรีตั้งครรภ์ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะมีติดต่อกับกลุ่มสังคมน้อยลง และมีแหล่งของการสนับสนุนทางสังคมลดน้อยลง

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับองค์ประกอบสถานการณ์แต่ละสถานการณ์

ชีวิตที่แต่ละคนเผชิญอยู่นั้นจะส่งผลให้แต่ละคนได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มสังคมแตกต่างกัน เช่นกัน มีการศึกษาพบว่าหญิงตั้งครรภ์หรือการพัฒนาไปสู่วัยพ่อแม่ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ทำให้เกิดภาวะวิกฤติจากการพัฒนาการได้ (maturational crisis) จะทำให้คนได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างมาก ทั้งจากเพื่อน ญาติ และคนอื่น ๆ ในขณะที่คนซึ่งเผชิญกับสถานการณ์ของความเร่ร่อนจากการสูญเสีย นั้น จะได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มสังคมน้อย จึงเห็นได้ว่า ในแต่ละสถานการณ์ชีวิต ซึ่งแต่ละคนกำลังเผชิญอยู่นั้นจะมีอิทธิพลถึงการได้รับการสนับสนุนทางสังคมในแต่ละคนเช่นกัน เช่นงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า การสนับสนุนจากสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดเผยตัว และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการแสดงอาการโรคประสาท หวาดระแวง มองผู้อื่นในแง่ร้าย เข้มงวด จะไม่ฟังดูคำให้ผู้อื่นเข้าใกล้ กล่าวได้ว่า ความแตกต่างด้านเพศ ลักษณะของครอบครัวลักษณะของ บุคลิกภาพ จะทำให้บุคคลได้รับการสนับสนุนจากสังคม หรือมีความโดดเด่นเฉพาะทางสังคมแตกต่างกัน

สโรคัม และคนอื่น ๆ (Slocum and other. 1972 : 338 - 341) ได้วิเคราะห์ถึง ความพึงพอใจ และการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ คือ หัวหน้าหอผู้ป่วย ผู้ช่วยหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลจำนวน 390 คน และบุคคลต่ำกว่าระดับวิชาชีพคือ ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานผู้ช่วย และเสมียนประจำตัว จำนวน 41 คน กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลระดับกลาง รัฐเพนซิลวาเนีย แบบสอบถามสร้างขึ้นตามทฤษฎีความต้องการลำดับขั้นของ บอร์เตอร์ (Porter) 5 ประการคือ ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง และความต้องการได้รับความสำเร็จงานที่วัดผลปรากฏว่า กลุ่มระดับวิชาชีพ มีความพึงพอใจในด้านความต้องการได้รับการยกย่องในสังคม และด้านความต้องการเป็นตัวของตัวเอง และระดับความพึงพอใจโดยรวม สูงกว่าระดับต่ำกว่าวิชาชีพและพยาบาลที่มีความพึงพอใจสูงจะมีผลการปฏิบัติงานสูงด้วย

ต่อมานิคอลลส์ (Nichols. 1974 : 10 - 15) ได้ศึกษาความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจในงานของพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลที่สอบผ่านใบประกอบโรคศิลป์ และมีประสบการณ์ในการจำวน จำนวน 181 คน ผลปรากฏว่า ขบวนการมีความสำคัญต่อความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจในงานอย่างมาก สาเหตุสำคัญที่ทำให้เขาลาออก หรือโยกย้าย ได้แก่ ชนิดของงาน ความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ร่วมงาน อัตราเงินเดือน และพบว่าพยาบาลจะมีความพึงพอใจสูง ถ้ามีอิสระในการตัดสินใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย ได้รับการพิจารณา

ความดีความชอบอย่างยุติธรรม และได้ทราบผลการประเมินการปฏิบัติงาน งานวิจัยดังกล่าว กล่าวไว้ว่า พยาบาลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจะพอใจในการทำงาน และผูกพันกับงานมากกว่าผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย

ถึงแม้ว่าในการสนับสนุนจากสังคมได้รับการพิจารณาแง่ที่เป็นตัวคันกลาง ที่ทำให้เกิดซึ่งอยู่ภาวะกดดันมีความตึงเครียดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลไปสู่การมีพฤติกรรมการทำงานที่พึงปรารถนาด้วย ทั้งนี้เพราะลักษณะทางจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือพฤติกรรมทางจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2525 : 29 - 50) แต่จากการค้นพบของฟิลลิป และฟิชเชอร์ (Lefcomt and others. 1986 ; citing Phillips and Fisher. 1981) พบว่า ข่ายของความสัมพันธ์ทางสังคมและการสนับสนุนจากครอบครัว อาจจะไม่ใช่ว่าผลของภาวะกดดันเสมอไป และจากการศึกษาของเชฟเฟอร์ คอยน์ และลาซารัส (Schaefer, Coyne and Lazarus. 1981) ก็ชี้ให้เห็นว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานไม่เท่ากัน โดยการสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญกำลังใจในการทำงานมากกว่าด้านอื่น

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยได้มีการศึกษาตัวแปรนี้อยู่บ้างคือ การศึกษาของ ทวีศรีกรทอง (2530 : 109) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า พยาบาลที่สมรสแล้วมีคุณภาพชีวิตการทำงานสูงกว่าพยาบาลที่เป็นโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านสมรรถภาพของบุคคลในการทำงาน ด้านบูรณาการทางสังคม และด้านคำนึงความต้องการของสังคม

จันทร์ โกศล (2530 : 82) กล่าวว่า พยาบาลเทคนิคที่มีสถานภาพสมรส มีความรู้สึกอบอุ่นและปรับตัวได้ดีกว่า เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถปรึกษาผู้สมรสได้ จึงทำให้ความวิตกกังวลน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับจินตนา จันทร์โคตร (2530 : 5) กล่าวว่า เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งของปัญหา และเป็นแหล่งของความรัก มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน และยังก่อให้เกิดคุณภาพทางอารมณ์มากขึ้น

ผลจากการวิจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมกับอายุ เพศ และสถานภาพทางสังคมและ

เศรษฐกิจ สรุปได้ว่างานวิจัยดังกล่าวปรากฏเฉพาะการวิจัยต่างประเทศ ในด้านอายุ ยังมีงานวิจัยเพียงเล็กน้อยที่ชี้ให้เห็นว่า เมื่อมีอายุมากขึ้นการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจะน้อยลง

ส่วนในเรื่องเพศ มีแนวโน้มว่าเพศหญิงจะได้รับการสนับสนุนดังกล่าวสูงกว่าเพศชาย และผู้ที่ทำการสนับสนุนก็จะเป็นเพศหญิง และในทางตรงกันข้าม เพศชายก็ได้รับการสนับสนุนจากเพศชาย

สำหรับสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ปรากฏผลสำคัญคือ หญิงที่แต่งงานแล้ว ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าหญิงที่เป็นโสด และหญิงที่แต่งงานแล้ว และมีเศรษฐกิจระดับกลาง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าหญิงที่อยู่ในสถานภาพดังกล่าวต่ำกว่า และหญิงที่มีการศึกษาสูง ได้รับการสนับสนุนในเรื่องนี้น้อยกว่าหญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่า

ผลการวิจัยของต่างประเทศเหล่านี้เป็นกรอบความคิดให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานเพื่อศึกษาว่าคนไทยผลการวิจัยจะเป็นดังกล่าวหรือไม่

4. ทักษะคติต่อการทำงาน (attitude to work)

ความหมายของทัศนคติ ทัศนคติคือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งที่เป็นความโน้มเอียง หรือเป็นความรู้สึกที่จะตอบสนองไปในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบรวมทั้งมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Shaver, 1977 : 168)

ทัศนคติของบุคคลประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่หนึ่ง คือ ความรู้เชิงประเมินค่า หมายถึง ความรู้ (หรือความเชื่อ) เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของสิ่งนั้น องค์ประกอบที่สอง คือความรู้สึก ชอบ หรือไม่ชอบ พอใจ หรือไม่พอใจสิ่งนั้น การที่บุคคลรู้ว่สิ่งที่เป็นเป้าหมายของทัศนคติมีประโยชน์ทำให้มีความรู้สึกชอบ หรือรู้สึกทางบวกต่อสิ่งนั้น แต่ถ้ามีความรู้ตรงข้ามก็จะมีความรู้สึกทางลบ องค์ประกอบที่สาม การมุ่งกระทำ หมายถึง ความโน้มเอียงหรือความพร้อมที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมสอดคล้องกับความรู้สึกของตน ซึ่งความโน้มเอียงที่จะเกิดขึ้นโดยอาศัยจิตลักษณะอื่น ๆ ของบุคคล และลักษณะของสถานการณ์ประกอบด้วย (Mc. Guire, 1969 : 155 - 156 ; Shaver, 1977 : 168 - 170)

จากการนิยามทัศนคติด้วยองค์ประกอบทั้งสามนี้ หากทำได้ข้อสรุปเชื่อมโยงไปสู่ลักษณะ

ของความแปลกแยกได้ว่า องค์ประกอบ 2 ตัวแรก ของทัศนคติก็คือ ส่วนหนึ่งของความรู้สึกแปลกแยกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะความแปลกแยกเป็นความรู้สึกที่ต้องมีวัตถุ (object) เช่นเดียวกับ ความแปลกแยกจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ 2524 : 66-89; Schacht. 1971 : 153 - 189) หรือว่าอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ความรู้สึกแปลกแยก คือ ความรู้สึกเชิง ประเมินค่าบวกหรือลบ ที่เกิดขึ้น หลังจากบุคคลรับรู้สถานการณ์ที่แวดล้อมตน โดยมีองค์ประกอบ ที่สามของทัศนคติคือการมุ่งกระทำ เป็นตัวถ่ายทอดความรู้สึกออกเป็นพฤติกรรม

ทัศนคติต่อการทำงานของพยาบาลย่อมเกิดขึ้น เมื่อพยาบาลได้เข้ามาทำงาน โดยมีทั้ง 3 องค์ประกอบร่วมกันคือ การมีความรู้เชิงประเมิน และความรู้สึกในทิศทางหนึ่งย่อมขึ้นก่อน ด้านขึ้น ที่เกิดความรู้สึกทางบวกก็ถือว่ามีความแปลกแยกน้อย ถ้าเกิดความรู้สึกทางลบก็ถือว่า มีความแปลกแยกมาตามแต่กรณี หลังจากนั้นจึงเกิดองค์ประกอบที่สาม คือ การมุ่งกระทำ ที่จะผลักดันให้เกิด พฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนาในบทบาทหนึ่งที่พยาบาลทางใดทางหนึ่ง ทั้งนี้ย่อมขึ้น อยู่กับจิตลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลนั้นด้วย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของพยาบาลส่วนใหญ่จะทํา ในส่วนที่ 2 ขององค์ประกอบของทัศนคติในเรื่องความรู้สึกดังต่อไปนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการทำงาน

การวิจัยในด้านที่สำคัญ ๆ คือ การศึกษาทัศนคติต่อการทำงานกับองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่ง ได้แก่ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ดังมีรายละเอียดดังนี้

ทัศนคติต่อการทำงานกับระยะเวลาในการปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยในสหรัฐ พบว่า พยาบาลที่ทำงานในช่วง 1 ปีแรก ต้องลาออกจากโรงพยาบาลของรัฐในสหรัฐอเมริกาถึงร้อยละ 70 และส่วนใหญ่พยาบาลจะเกิดความเหนื่อยหน่ายในช่วงตั้งแต่เริ่มทำงานถึง 2 ปี (Muldary. 1983: 44) ซึ่งพยาบาลที่มีประสบการณ์ 1-6 ปี จะเกิดความเหนื่อยหน่ายได้ง่าย ก็เนื่องมาจาก มีประสบการณ์ในการทำงานยังน้อย มีความแปลกใหม่จากสถานที่ทำงาน และระบบการทำงาน จาก ปัญหาความขัดแย้งในการแสดงบทบาทตามค่านิยมทางวิชาชีพ และค่านิยมทางบริการ บังเกิดความ รวบรวมใจงาน หรือเกิดความเบื่อหน่าย อาจจะลาออกได้ ส่วนพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ด้านการ พยาบาล 6-10 ปี ขึ้นไปมีความเหนื่อยหน่ายลดลง อาจเป็นเพราะเคยชินกับการปฏิบัติงานที่

เกิดความพึงพอใจต่ำ สามารถจัดการกับความเครียดหรือปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงาน และระบบบริหารได้ หรืออีกทางหนึ่งเป็นไปได้ที่ พยาบาลวิชาชีพในกลุ่มหลังนี้ประสบความสำเร็จในการทำงานทั้งในด้านตำแหน่ง เงินเดือน ความก้าวหน้าในงานซึ่ง ซิมสัน (Simpson, 1983 : 70) ศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพจะมีความพึงพอใจในงานมากขึ้นตามประสิทธิภาพด้านการพยาบาล ดังนั้นจึงทำให้พยาบาลที่มีประสิทธิภาพมากมีความเหนื่อยหน่ายได้น้อย

สำหรับในประเทศไทยมีงานวิจัยของ จารุวรรณ เสวกรรม (2518 : 106 - 107) กล่าวว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระหว่าง 1-5 ปี มีความพึงพอใจในอาชีพต่ำกว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 6-10 ปี รอดยาให้เหตุผลว่าเป็นเพราะพยาบาลใหม่ย่อมต้องการให้โรงพยาบาลจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ให้เพียงพอ และมีความถูกต้องตามทฤษฎีที่เรียนมา ครั้นมาพบปัญหาย่อมเกิดความไม่พอใจ และ บุญจ ศรีสถิตย์นาฏ (2530 : 57) มีความเห็นว่าพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลน้อย ย่อมมีความสามารถในการสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยมีทักษะ และตัดสินใจในการปฏิบัติการพยาบาลน้อยกว่าพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติพยาบาลมาก ต่อมาจันทร์จิรา เหล่าพจันนันทน์ (2533) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะกับความพึงพอใจในอาชีพของพยาบาล สังกัดสภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน พบว่าพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 1-6 ปี 6-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจในอาชีพพยาบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ทัศนคติต่อการทำงานกับอายุ การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 นี้ได้แก่ การวิจัยต่อไปนี้

จินตนา ญาติบรรทม (2529) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร จำนวน 350 คน พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีอายุ 22-30 ปี 31-40 ปี และ 40 ปี ขึ้นไป มีระดับความเหนื่อยหน่ายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งพยาบาลวิชาชีพทุกกลุ่มอายุ มีความเหนื่อยหน่ายอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมสุข ตีลาสกุลชัย (2533) ศึกษาการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล และความพึงพอใจในงานสูงกว่าพยาบาลในกลุ่มอายุต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพยาบาลในกลุ่มอายุสูง มีความพึงพอใจในลักษณะงาน รายได้ ผู้ร่วมงาน และความพึงพอใจใน

งานพยาบาลโดยรวมสูงกว่าพยาบาลในกลุ่มอายุต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 นอกจากนี้ เยาวลักษณ์ เลาหจินดา (2518 : 192 - 219) ที่ศึกษาความพึงพอใจในงานของโรงพยาบาล รามาริบัติ พบว่า พยาบาลประจำการที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ถึง 26 ปี หรือสูงกว่ามีความพึงพอใจ ในงานไม่แตกต่างกัน

ทัศนคติต่อการทำงานกับสถานภาพสมรส มีผลการวิจัยดังนี้

เยาวลักษณ์ เลาหจินดา (2518 : 192 - 214) ได้ศึกษาความพึงพอใจในงานของ พยาบาลในโรงพยาบาลรามาริบัติ พบว่า พยาบาลที่เป็นโสด และพยาบาลที่สมรสแล้ว มีความ พึงพอใจในงานแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมานิตย์ อู่ยเจริญพงษ์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานวิชาชีพพยาบาล พบว่า พยาบาลที่สมรสแล้ว มีความ พึงพอใจในการปฏิบัติงานสูง ส่วนพยาบาลที่เป็นโสดมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่ำ นอกจากนี้ ธัญญา แก้วศรี (2529 : 77-79) ได้ศึกษาความพึงพอใจในงานของผดุงครรภ์อนามัยใน 3 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า สถานภาพการสมรสต่างกัน มีความพึงพอใจในงานไม่ แตกต่างกัน

อาพันธ์ ไชยทองศรี (2530 : 90 - 91) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศกับ องค์การกับความพึงพอใจในงานของพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า พยาบาลที่สมรสแล้ว และพยาบาลที่เป็นโสด มีความพึงพอใจในงานไม่แตกต่างกัน และ สมณฑา สิทธิพงศ์สกุล (2527 : 48 - 49) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับ สมรรถภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้า หอผู้ป่วย ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพสมรสไม่มีความ สัมพันธ์กับความพึงพอใจงาน

จากผลการวิจัยของจันทร์ โกศล (2530 : 82) กล่าวว่า พยาบาลเทคนิคที่มีสถานภาพ สมรสมีความรู้สึกรอบอุ่นและปรับตัวได้ดีกว่า เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถปรึกษาคู่สมรสได้ จึงทำให้ ความวิตกกังวลน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศรี ศรีทอง (2530 : 109) ซึ่งศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลส่วน ภูมิภาค สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า พยาบาลที่สมรสแล้ว มีคุณภาพด้านบุรณาการทางสังคม และด้านค่าในความต้องการของสังคม

ทัศนคติต่อการทำงานกับระดับการศึกษา ตัวแปรที่ได้รับความสนใจในการศึกษาด้านทัศนคติต่อการทำงานของตัวแปรหน้าคือระดับการศึกษาดังเช่นการวิจัยต่อไปนี้

สุมนภา สิทธิพงศ์สกุล (2527 : 85 - 88) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลเยี่ยมบ้าน ผลปรากฏว่า จุดทางการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจงาน นอกจากนั้น มาณีย์ อภัยเจริญพงษ์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานวิชาชีพพยาบาล ผลปรากฏว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยพยาบาลปริญญาตรี มีความพึงพอใจในระดับสูง ส่วนพยาบาลระดับปริญญาโท มีความพึงพอใจในระดับต่ำ นอกจากนั้น สมสุข ทิลาสกุลชัย (2533) ศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ของพยาบาลโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พบว่าพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดทางการพยาบาล ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลทางบวกสูง ระดับอนุปริญญาตรีและปริญญาตรีหรือสูงกว่า ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยทัศนคติต่อการทำงานกับตัวแปรด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา ปรากฏว่า ผู้ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย มีทัศนคติที่ดีถึงมีความพึงพอใจในการทำงานสูงกว่าผู้ที่ทำงานมานานมากกว่า ส่วนในด้านอายุปรากฏผลการวิจัยที่มีผลต่อทัศนคติดังกล่าว และส่วนที่ไม่มีผล แต่ผลการวิจัยที่ว่าผู้มีอายุน้อย มีความพอใจในการทำงานมีน้ำหนักสูงกว่า สำหรับสถานภาพสมรสนั้นผลการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า ผู้ที่สมรสแล้วมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสูงกว่าผู้ที่ยังเป็นโสด ตัวแปรสุดท้ายคือระดับการศึกษานั้นผลสอดคล้องกันกับผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า มีความพอใจในการทำงานสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า

สมมติฐานในการวิจัย

1. พยาบาลชายที่มีการศึกษาค่อนข้างสูงและมีประสบการณ์การทำงานน้อย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าพยาบาลหญิงที่มีการศึกษาน้อย และมีประสบการณ์การทำงานมาก
2. พยาบาลหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าพยาบาลชายที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง

3. พยาบาลหญิงที่มีอายุมาก และมีการศึกษาค่อนข้างสูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าพยาบาลชายที่มีอายุน้อยและมีการศึกษานานกลาง
4. พยาบาลหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชาย
5. พยาบาลหญิงที่มีสติปัญญาค่อนข้างสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชายที่มีสติปัญญานานกลาง
6. พยาบาลหญิงที่สมรสแล้ว และมีอายุน้อยได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าพยาบาลชายที่เป็นโสด และอายุมาก
7. พยาบาลหญิงที่สมรสแล้ว และมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าพยาบาลชายที่เป็นโสด และระดับเศรษฐกิจปานกลาง
8. พยาบาลหญิงที่มีการศึกษาสูง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าพยาบาลชายที่มีการศึกษานานกลาง
9. พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากกว่าพยาบาลที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมาก
10. พยาบาลที่มีอายุมาก และสมรสแล้ว และมีการศึกษานานกลาง มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากกว่าพยาบาลที่มีอายุน้อย เป็นโสด และมีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง
11. ความสัมพันธ์ของความแปลกแยกเป็นไปในทางบวก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) เกี่ยวกับปัจจัยทางชีวสังคมที่สัมพันธ์กับความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค้นคว้านี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การดำเนินการรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสังกัดกระทรวงมหาดไทยจำนวน 400 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้มีการวัดของตัวแปรอันเป็นจิตลักษณะของความแปลกแยกหลายตัวแปร บางตัวแปรมีเครื่องมือที่นำเชื่อถือมาใช้อยู่แล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือมาใช้ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน

ในการวิจัยนี้ จะวัดความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ในการทำงานพยาบาลด้วยแบบวัดที่ชื่อว่าเหตุการณ์ในชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า ของจินตนา พิลมาศ (2529) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 6 หน่วย จาก 1 ถึง 6 คะแนน จำนวน 20 ข้อคำถาม ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงกว่ามีความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจภายนอกตน แบบวัดนี้ จินตนา พิลมาศ ได้หาความเชื่อมั่นไว้ได้ .90 และเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก t อยู่ระหว่าง

4.17-7.31 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งอยู่ระหว่าง 7.10-21.56 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 ตัวอย่างเช่น

1.1 ข้าพเจ้ามีความตั้งใจ และพยายามทำงานอย่างเต็มความสามารถแต่ข้าพเจ้าไม่อาจบอกได้ว่าวิถีชีวิตราชการของข้าพเจ้าจะเป็นอย่างไร

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

2. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนเองตามความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเองในเรื่องความสำเร็จ ความล้มเหลว การยอมรับตนเองการยอมรับจากคนอื่น การมีความสามารถเพียงพอในการทำสิ่งต่าง ๆ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือวัดความภาคภูมิใจในตนเองของศักดิ์ชัย หิรัญทวี (2532) ซึ่งดัดแปลงมาจากเครื่องมือวัดความภาคภูมิใจในตนเองของ โรเซนเบอร์ก (Rosenbug 1965) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม .85 เป็นเครื่องมือวัดในรูปมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย ตั้งแต่ 1 ถึง 6 คะแนน มีข้อคำถาม 10 คำถาม พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 6-10 คะแนน ศักดิ์ชัย หิรัญทวี (2532) ได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งอยู่ระหว่าง 3.63-13.14 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 ตัวอย่างเช่น

2.1 ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเป็นบุคคลที่มีค่าอย่างน้อยก็เท่ากับบุคคลอื่น

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

3. แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบวัดที่อภิญา โพธิศรีทอง (2536) ดัดแปลงมาจาก ศักดิ์ชัย หิรัญทวี (2532) ซึ่งดัดแปลงจากเครื่องมือวัดการสนับสนุนจากสังคมของ สาราชน และคณะ ลักษณะคำถามเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใดจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และบุคคลแวดล้อมมีค่าความเชื่อ = .86 จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเชิงประเมินค่า 6 หน่วย มีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 6 คะแนน พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20-120 คะแนน ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งอยู่ระหว่าง 5.44-14.95 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 ตัวอย่างเช่น

3.1 หัวหน้าได้ช่วยให้ข้อเสนอแนะแก่ท่าน ในการแก้ไขปัญหในการทำงาน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

4. แบบวัดทัศนคติต่ออาชีพพยาบาล เป็นแบบวัดที่อภิญญา โพธิศรี (2536) สร้างขึ้น ลักษณะของเนื้อหาเป็นการวัดทัศนคติต่ออาชีพ พยาบาลใน 3 ด้าน ด้วยกันคือ ด้านค่านิยมของสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าความเชื่อมั่น .78 จำนวน 22 ข้อ ในแต่ละข้อมี มาตรการส่วน 6 หน่วย ตั้งแต่ 1 ถึง 6 คะแนน ในการวิจัยนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งอยู่ระหว่าง 2.44-18.55 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 ตัวอย่างเช่น

4.1 เมื่อปฏิบัติงานพยาบาล ท่านอยากกำหนดเป็นครั้งสุดท้ายที่จะต้องทำ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดนำมาจากผู้อื่น จึงทำการหาคุณภาพของเครื่องมือทั้งหมด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ในการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทุกแบบวัดในการวิจัยนี้ โดยนำไปทดลองใช้กับที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) ด้วยเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ และทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ โดยใช้สถิติที (t-test) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531:137-139)

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ทั้งหมด จะหาหลังจากได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญนำมาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์-แอลฟา (- Coefficient) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 127 - 135)

วิธีการเก็บข้อมูล

หลังจากเลือกได้พยาบาลที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปยังโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่พยาบาลเหล่านั้นทำงานด้วยตนเอง ในกรณีที่มีปัญหา เช่น ไม่ได้รับความร่วมมือจากพยาบาลผู้นั้นหรือไม่มั่นใจว่าจะได้รับข้อมูลซึ่งตอบโดยพยาบาลผู้นั้นเอง จะมีการสุ่มเพิ่มจนครบจำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำดังนี้

1. ใช้ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 4,5 และ 9
2. ใช้ two-way Anova เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2,8
3. ใช้ three-way Anova เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1,3,6,7,10 ในกรณีที่มีความแตกต่างอย่างเชื่อมั่นได้ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี นิวแมน กูล (นวลละออ สุภาพล. 2536; อ้างอิงมาจาก Kirk. 1986) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 2
4. ใช้ Pearson Product-Moment Coefficient of Correlation เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 11

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยทางชีวสังคมที่สัมพันธ์กับความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล" เพื่อหาความสัมพันธ์ทางชีวสังคมที่มีต่อความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล และหาความสัมพันธ์ของความแปลกแยกในการทำงานทั้ง 4 ด้าน คือความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม ทักษะติดต่อการทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงาน ในสังกัดสำนักงานการแพทย์กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงมหาดไทย สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 380 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้เน้นลักษณะทางชีวสังคม คืออายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระดับเศรษฐกิจ และสติปัญญา เข้ามาเป็นตัวแปรอิสระ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระบางตัวแปร ที่มีต่อตัวแปรตามด้านความแปลกแยกแต่ละตัวแปร

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ ได้กำหนดหัวข้อการนำเสนอตามผล ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ วิธีทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีหลายชนิดคือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way Analysis of Variance) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) การหาค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (t-test) การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาล ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย สังกัดสำนักงานการแพทย์กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข สถาบันสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นโรงพยาบาลทั่วไป 5 แห่ง และโรงพยาบาลเฉพาะทาง 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา แจกแบบสอบถามทั้งหมด 380 ชุด มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาใช้วิเคราะห์จำนวน 380 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95 จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง จำนวนนี้เป็นกลุ่มย่อย ปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนพยาบาลในกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มย่อยต่างๆ

กลุ่ม	จำนวนคน	ร้อยละ
โรงพยาบาลตำรวจ	60	15.78
โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า	111	29.21
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า	60	15.78
โรงพยาบาลวชิระพยาบาล	70	18.42
โรงพยาบาลสงฆ์	40	10.52
โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา	39	10.26
อายุมาก	273	71.84
อายุน้อย	107	28.16
สถานภาพโสด	216	56.84
สถานภาพคู่	164	43.16
ระยะเวลาการทำงานน้อย	216	56.84
ระยะเวลาการทำงานมาก	164	43.16
เพศหญิง	184	48.42
เพศชาย	196	51.85
สติปัญญาสูง	186	48.94
สติปัญญานกลาง	194	51.06
ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง	213	56.06
ระดับเศรษฐกิจปานกลาง	167	43.94
ระดับการศึกษาค่อนข้างสูง	188	49.47
ระดับการศึกษานกลาง	192	50.53
กลุ่มรวม	380	100.00

จากตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอายุมาก สถานภาพโสด มีระยะเวลาในการทำงานน้อย ระดับสติปัญญานกลาง ระดับเศรษฐกิจสูง ระดับการศึกษานกลาง

ในขั้นแรกเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยใช้ตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ (1) เพศ (2) ระดับการศึกษา (3) ประสบการณ์การทำงาน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 ผลปรากฏในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ของคะแนนความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยพิจารณาตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
เพศ (ก)	1	50.32	.36
ระดับการศึกษา (ข)	1	387.89	2.77
ประสบการณ์การทำงาน (ค)	1	58.06	.41
ก X ข	1	74.05	.53
ก X ค	1	15.87	.11
ข X ค	1	81.56	.58
ก X ข X ค	1	141.42	1.01
ที่เหลือ	372	140.10	
ทั้งหมด	379	140.28	

จากสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า "พยาบาลชายที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง และมีประสบการณ์การทำงานน้อย มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า พยาบาลหญิงที่มีการศึกษาต่ำกว่าและมีประสบการณ์การทำงานมาก"

จากตาราง 2 ผลปรากฏว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ไม่แปรปรวนไปตามระดับการศึกษา เพศและประสบการณ์การทำงานในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ต่อไปเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน โดยใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ (1) เพศ (2) ระดับเศรษฐกิจ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 ผลปรากฏในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน โดยพิจารณาตามเพศกับระดับเศรษฐกิจ

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
เพศ (ก)	1	284.53	2.05
ระดับเศรษฐกิจ (ข)	1	.34	.00
ก X ข	1	840.52	6.07*
ส่วนที่เหลือ	376	52035.80	
ทั้งหมด	379	140.28	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า "พยาบาลหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าพยาบาลชายที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ"

จากตาราง 3 ผลปรากฏว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของเพศ และระดับเศรษฐกิจอย่างเชื่อถือได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ ปรากฏผลแตกต่างกันในระดับเชื่อมั่นได้ดังนี้ (ดูตาราง 4)

ตาราง 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ของกลุ่มที่แบ่งตามเพศ และ ระดับเศรษฐกิจ

		(1)	(2)	(3)	(4)
เพศ X ระดับเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	47.61	49.63	50.52	52.74
ชาย X ระดับเศรษฐกิจ	(1) 47.61	-	2.02	2.91	5.13*
ค่อนข้างสูง (94 คน)					
หญิง X ระดับเศรษฐกิจ	(2) 49.63		-	.89	3.11
ค่อนข้างสูง (111 คน)					
ชาย X ระดับเศรษฐกิจ	(3) 50.52			-	2.22
ค่อนข้างสูง (102 คน)					
หญิง X ระดับเศรษฐกิจ	(4) 52.74				-
ปานกลาง (73 คน)					

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4 ปรากฏผลว่า เพศหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าเพศชายที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยใช้ตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3 ปรากฏในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน
เมื่อพิจารณาตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
เพศ (ก)	1	38.54	.28
อายุ (ข)	1	377.01	2.69
ระดับการศึกษา (ค)	1	459.06	3.29
ก X ข	1	1.79	.01
ก X ค	1	31.98	.23
ข X ค	1	12.18	.08
ก X ข X ค	1	107.52	.77
ส่วนที่เหลือ	372	139.76	
ทั้งหมด	379	140.276	

จากสมมติฐานที่ 3 ที่ว่า "พยาบาลหญิงที่มีอายุมาก และมีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า พยาบาลชายที่มีอายุน้อย และมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ

จากตาราง 5 เป็นการพิจารณาความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนจากปฏิสัมพันธ์ ของตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา พบผลว่า ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ดังกล่าวแต่อย่างไร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองของพยาบาลหญิงกับ
พยาบาลชาย เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 4 ซึ่งปรากฏผลในตาราง 6

ตาราง 6 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ความภาคภูมิใจในตนเอง ของเพศหญิงกับเพศชาย

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
หญิง	184	34.96	4.78	3.20**
ชาย	196	33.37	4.90	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากสมมติฐานที่ 4 ที่ว่า "พยาบาลหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชาย"
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 6 พบว่า เพศหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศชาย
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงตรงกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ตามสมมติฐานข้อที่ 5 คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง
ของความภาคภูมิใจในตนเองโดยใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ (1) เพศ (2) ระดับสติปัญญา
ปรากฏผลในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของความภาคภูมิใจในตนเอง โดยพิจารณาจากเพศและระดับสติปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอสเอส	एमएस	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	1	241.50	241.50	10.24***
สติปัญญา (ข)	1	9.19	9.19	.39
ก X ข	1	.31	.31	.01
ส่วนที่เหลือ	376	8869.71	23.59	
ทั้งหมด	379	9118.88	24.06	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

สมมติฐานที่ 5 ที่ว่า "พยาบาลหญิงที่มีสติปัญญาค่อนข้างสูง มีความภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชายที่มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ" ซึ่งปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 7 ว่าความภาคภูมิใจในตนเองไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง ของเพศกับสติปัญญาแต่อย่างใด จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 5 แต่ปรากฏว่าความภาคภูมิใจในตนเองแปรปรวนไปตามเพศอย่างเชื่อมั่นได้ ซึ่งผลนี้ได้กล่าวมาแล้วในสมมติฐานที่ 4

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการสนับสนุนทางสังคม โดยใช้ตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ (1) เพศ (2) สถานภาพสมรส (3) อายุ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 6 ผลปรากฏในตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ของการสนับสนุนทางสังคมเมื่อพิจารณาตามเพศ สถานภาพสมรส อายุ

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอสเอส	एमएस	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	1	2758.24	2758.24	22.59***
สถานภาพสมรส (ข)	1	9.55	9.55	.08
อายุ (ค)	1	.33	.33	.00
ก X ข	1	35.51	35.51	.29
ก X ค	1	13.12	13.12	.11
ข X ค	1	429.23	429.23	3.51
ก X ข X ค	1	32.95	32.96	.27
ส่วนที่เหลือ	372	45425.54	122.11	
ทั้งหมด	379	48796.74	379	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

สมมติฐานที่ 6 ที่ว่า "พยาบาลหญิงที่สมรสแล้วและมีอายุน้อย ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าพยาบาลชายที่เป็นโสด และอายุมาก"

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาความแปรปรวนของการสนับสนุนทางสังคมจากปฏิสัมพันธ์ของเพศ สถานภาพสมรสและอายุ ปรากฏว่า การสนับสนุนทางสังคมไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ดังกล่าว จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 6 แต่พบว่าการสนับสนุนทางสังคมแปรปรวนไปตามเพศ ซึ่งผลนี้ได้กล่าวมาแล้วในตาราง 6

ขั้นตอนต่อไปเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการสนับสนุนทางสังคม โดยใช้ตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ (1) เพศ (2) สถานภาพสมรส (3) ระดับเศรษฐกิจ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 7 ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 9 ดังนี้

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ของการสนับสนุนทางสังคม เมื่อพิจารณาตาม เพศ สถานภาพสมรสและระดับเศรษฐกิจ

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอสเอส	एमएस	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	1	2830.11	2830.11	23.31
สถานภาพสมรส (ข)	1	41.46	41.46	.34
ระดับเศรษฐกิจ (ค)	1	72.43	72.43	.59
ก X ข	1	19.09	19.09	.16
ก X ค	1	145.33	145.33	1.20
ข X ค	1	183.95	183.95	1.51
ก X ข X ค	1	174.43	174.43	1.44
ส่วนที่เหลือ	372	45182.30	121.46	
ทั้งหมด	379	48796.74	128.75	

สมมติฐานที่ 7 ที่ว่า "พยาบาลหญิงที่สมรสแล้วและมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้รับ การสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าพยาบาลชายที่โสด และระดับเศรษฐกิจปานกลาง"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า การสนับสนุนทางสังคมไม่แปรปรวนไปตามภูมิสัมพันธ์สามทางของตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าวแต่อย่างไร ผลนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 7

ต่อไปนี้เป็น การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการสนับสนุนทางสังคม โดยใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ (1) เพศ (2) ระดับการศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงไว้ในตาราง 10

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของการสนับสนุนทางสังคม เพื่อพิจารณาเพศและระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอสเอส	เอ็มเอส	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	1	1748.41	1748.41	14.33**
ระดับการศึกษา (ข)	1	114.71	114.71	.94
ก X ข	1	29.35	29.35	.24
ส่วนที่เหลือ	379	45867.63	121.98	
ทั้งหมด	379	48796.74	128.73	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากสมมติฐานที่ 8 ที่ว่า "พยาบาลหญิงที่มีการศึกษาสูง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าพยาบาลชาย ที่มีการศึกษานานกลาง"

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า การสนับสนุนทางสังคมไม่แปรปรวนไปตามภูมิสัมพันธ์ของเพศกับการศึกษาแต่อย่างไร ผลนี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 8 และพบว่า การสนับสนุนทางสังคมแปรปรวนไปตามเพศ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตารางที่ 6

ต่อไปเป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงไว้ในตาราง 11

ตาราง 11 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อการทำงานของพยาบาลที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกับน้อย

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
มาก	164	80	13.02	-4.37**
น้อย	216	74.22	12.41	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากสมมติฐานที่ 9 ที่ว่า "พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มากกว่าพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมาก"

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์พบว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมาก มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากกว่าพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งผลนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่กลับปรากฏผลตรงข้ามกับสมมติฐาน คือพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากมีทัศนคติต่อการทำงานมากกว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย

ต่อไปเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติต่อการทำงาน รดยาศัยตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ (1) อายุ (2) สถานภาพสมรส (3) ระดับการศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงไว้ในตาราง 12

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ของทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เมื่อพิจารณาตามอายุ สถานภาพสมรสและระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอสเอส	एमएस	ค่าเอฟ
อายุ (ก)	1	2026.21	2026.21	13.31**
สถานภาพสมรส (ข)	1	162.67	162.67	1.07
ระดับการศึกษา (ค)	1	1990.29	1990.29	13.07**
ก X ข	1	74.20	74.20	.49
ก X ค	1	.60	.60	.00
ข X ค	1	438.82	438.82	2.88
ก X ข X ค	1	149.62	149.62	.98
ส่วนที่เหลือ	372	56628.56	152.23	
ทั้งหมด	379	63869.31	168.52	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากสมมติฐานที่ 10 ที่ว่า "พยาบาลที่มีอายุมากและสมรสแล้ว และมีการศึกษาก่อนข้างต่ำ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากกว่า พยาบาลที่มีอายุน้อยเป็นรสด และมีระดับการศึกษาก่อนข้างสูง"

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์พบว่า ทัศนคติที่ดีต่อการทำงานไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปร 3 ตัว คือ อายุ สถานภาพสมรสและระดับการศึกษาแต่อย่างไร แต่พบว่าทัศนคติที่ดีต่อการทำงานแปรปรวนไปตามเพศ และระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามตาราง 13 และ 14 ตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 13 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ของทัศนคติต่อการทำงานเมื่อพิจารณาตามเพศ

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
หญิง	184	74.64	12.26	4.89**
ชาย	196	81.94	13.36	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่า เพศชายมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสูงกว่าเพศหญิง อย่างเป็นนัยสำคัญที่ระดับ .01

สำหรับการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อการทำงาน เพื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 14 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ของทัศนคติต่อการทำงานเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
ระดับการศึกษานานกลาง	192	79.58	12.38	4.46**
ระดับการศึกษาคอนข้างสูง	188	73.78	12.95	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า พยาบาลที่มีการศึกษาคอนข้างต่ำ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสูงกว่าพยาบาลที่มีการศึกษาคอนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ขั้นสุดท้าย เป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความแปลกแยกในการทำงานทั้ง 4 ด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 11 ซึ่งปรากฏในตาราง 15

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความแปลกแยกในการทำงาน คือ ความเชื่อ
อำนาจภายในตน-นอกตน ความภาคภูมิใจ การสนับสนุนทางสังคม และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

ตัวแปรความแปลกแยกในการทำงาน	1	2	3	4
1. ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน	1.00	.40**	.30**	.37**
2. การสนับสนุนทางสังคม		1.00	.21**	.30**
3. ทัศนคติต่อการทำงาน			1.00	.37**
4. ความภาคภูมิใจในตนเอง				1.00

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากสมมติฐานที่ 11 ที่ว่า "ความสัมพันธ์ของความแปลกแยกเป็นไปทางบวก"

จากตาราง 15 ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ของความแปลกแยกในการทำงานทั้ง 4 ตัวแปร คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ความภาคภูมิใจ การสนับสนุนทางสังคมและทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานทั้ง 11 ข้อ ปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐาน 2 ข้อ คือ ข้อ 4, 11 และยังปรากฏผลที่กลับกับสมมติฐาน 1 ข้อ คือสมมติฐานข้อ 9 ซึ่งพบว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมาก นอกจากนี้ยังพบผลที่เพิ่มเติมจากสมมติฐานอีก 2 ประการ คือ (1) ด้านความเชื่ออำนาจภายในตน พบว่าเพศหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่า พยาบาลชายที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ (2) ด้านทัศนคติต่อการทำงาน ปรากฏผล 2 กรณี คือ กรณีแรกเพศชายมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสูงกว่าเพศหญิง กรณีที่สอง พยาบาลที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสูงกว่า พยาบาลที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง ผลเหล่านี้จึงขยายความเข้าใจเกี่ยวกับความแปลกแยกของพยาบาลได้มากขึ้น

บทที่ 5

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางชีวสังคม กับความแปลกแยกงาน การทำงานของพยาบาล โดยเก็บข้อมูลจากพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงานในโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงมหาดไทย สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 380 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น

ในบทนี้ จะกล่าวถึงการอภิปรายผลของการวิจัย โดยจะเริ่มจากการสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยนี้ และสุดท้ายจะเป็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัย และการนำไปใช้ต่อไป

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 11 ข้อ ในที่นี้จะได้สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานแต่ละข้อ ดังต่อไปนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 1 สมมติฐานที่ 1 กล่าวว่า "พยาบาลชายที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง และมีประสบการณ์การทำงานน้อย มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าพยาบาลหญิงที่มีการศึกษาต่ำกว่า และมีประสบการณ์การทำงานมาก" สมมติฐานนี้เป็นการคาดหมายถึงปัจจัยทางชีวสังคมคือ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานน้อย มีความสัมพันธ์กับความแปลกแยกในการทำงาน ในด้านความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำตัวแปรทั้ง 3 ตัว มาทดสอบสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย พบว่า บัณฑิตสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 ตัว คือ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่มีผลต่อตัวแปรตาม ด้านความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตนแต่อย่างใด ผลดังกล่าวนี้จึงขัดแย้งกับงานวิจัยของ คีคัตซีย์ นิรัฐทวี (2532) ที่พบว่า ครูชายที่มีวุฒิสูงและมีประสบการณ์การทำงานน้อย มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า ครูหญิงที่มีวุฒิต่ำกว่า แต่ประสบการณ์การทำงานมากกว่า ฉะนั้นผลการวิจัยในเรื่องนี้จึงขัดแย้งกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันก็อาจเป็นได้ และยังสามารถพิจารณาได้จากลักษณะของการทำงานที่แตกต่างกันอีกประเด็นหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษานในตัวแปรอิสระและตัวแปรตามของ

ความแปลกแยกด้านนี้เข้าทำงานกลุ่มครู และพยาบาล เพื่อติดตามผลของทั้งสองกลุ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 2 สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่า "พยาบาลหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีความเชื่ออำนาจในตนเองสูงกว่าพยาบาลที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง"

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง ของความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน เมื่อพิจารณาตามเพศ และระดับเศรษฐกิจ พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน แปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของเพศ และระดับเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า เพศหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าพยาบาลชายที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง ซึ่งผลที่ได้ตรงกับสมมติฐาน แต่นับว่าได้พบผลที่ไม่ได้คาดคะเนไว้ก่อน นับเป็นความรู้ใหม่ที่ได้พบจากการวิจัยครั้งนี้ และน่าจะมีประโยชน์ต่อวงวิชาการต่อไป

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 3 สมมติฐานที่ 3 กล่าวว่า "พยาบาลหญิงที่มีอายุมากและมีการศึกษาค่อนข้างสูง มีความเชื่ออำนาจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชายที่มีอายุน้อยและมีการศึกษานานกลาง"

จากการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยมีตัวแปรตามคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ผลพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่จะส่งผลต่อความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน อย่างมีนัยสำคัญ จึงกล่าวได้ว่าธรรมชาติของตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรนี้ไม่ได้ส่งผลร่วมกันต่อตัวแปรตาม ในเรื่องของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนแต่อย่างใดในกลุ่มพยาบาล แต่ก็ควรศึกษาซ้ำในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาล รวมทั้งในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ว่าจะได้ผลดังเช่นการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ เพื่อยืนยันธรรมชาติของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามกลุ่มนี้ให้แน่นอนยิ่งขึ้น

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 4 สมมติฐานที่ 4 กล่าวว่า "พยาบาลหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชาย"

จากผลการวิเคราะห์เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มพยาบาลหญิงกับกลุ่มพยาบาลชายทั้งกลุ่ม โดยใช้ t-test พบว่า พยาบาลหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง เช่นงานวิจัยของ นิพนธ์ แจ้งเยี่ยม (2519 : 50) ผลการ

ศึกษานส่วนนี้พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอุดรดิตต์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่า นักเรียนหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 5 สมมติฐานที่ 5 กล่าวว่า "พยาบาลหญิงที่มีสติปัญญาค่อนข้างสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชายที่มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ"

จากผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ก็อาจเนื่องจากเหตุผลเช่นเดียวกับสมมติฐานอื่นๆ ที่ไม่ได้รับการสนับสนุน คือสาเหตุของธรรมชาติของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ไม่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งสาเหตุจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นพยาบาลอาจจะมีสาเหตุเฉพาะที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ที่เคยถูกศึกษาในเรื่องนี้และได้ผลตามที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักฐานในการตั้งสมมติฐานข้อนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 6 สมมติฐานที่ 6 "พยาบาลหญิงที่สมรสแล้วและมีอายุน้อยได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่า พยาบาลชายที่เป็นโสดและอายุมาก"

จากผลการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยทางชีวสังคม คือ เพศ สถานภาพสมรส และอายุ เมื่อนำมาศึกษาร่วมกัน ไม่ส่งผลต่อตัวแปรด้านการสนับสนุนทางสังคม จึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งเป็นไปได้ว่าความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคม เป็นความรู้สึกทางจิตใจที่ซับซ้อนซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับตัวแปรหรือปัจจัยอื่นๆ ที่การวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถค้นคว้าและนำมาศึกษาร่วมด้วย ฉะนั้นจึงควรศึกษาให้ลึกซึ้งมากกว่านี้ว่า มีตัวแปรอิสระอื่นๆ ที่เป็นตัวแปรใดบ้างเข้ามาเกี่ยวข้องกับความรู้สึกแปลกแยกด้านนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 7 สมมติฐานที่ 7 กล่าวว่า "พยาบาลหญิงที่สมรสแล้ว และมีระดับเศรษฐกิจสูง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่า พยาบาลชายที่เป็นโสด และระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ"

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดการณ์ไว้ ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในสมมติฐานที่ 6

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 8 สมมติฐานที่ 8 กล่าวว่า "พยาบาลหญิงที่มีระดับการศึกษาสูง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่า พยาบาลชายที่มีระดับการศึกษานกลาง"

สมมติฐานนี้เป็นการคาดคะเนว่าปัจจัยทางชีวสังคมคือ เพศ และระดับการศึกษา เมื่อนำมาศึกษาร่วมกับตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง การวิเคราะห์ปรากฏผลดังนี้คือ ไม่พบว่าการสนับสนุนทางสังคมแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 นี้ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งน่าจะมาจากเหตุผลเดียวกับที่กล่าวไว้ในสมมติฐานที่ 6 เช่นกัน

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 9 สมมติฐานที่ 9 กล่าวว่า "พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากกว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมาก"

สมมติฐานนี้เป็นการคาดคะเนว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่งผลต่อด้านทัศนคติต่อการทำงาน โดยหาค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test การวิเคราะห์ปรากฏผลดังนี้ พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมาก จะมีทัศนคติที่ดีกว่าพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งเป็นผลที่กลับกับสมมติฐาน

ผลการวิจัยที่กลับกับสมมติฐานเช่นนี้ตรงกับการวิจัยของ Muldary (Muldary. 1988 : 44) ศึกษาพบว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1-6 ปี จะเกิดความเหนื่อยหน่ายได้ง่าย ก็เนื่องมาจากมีประสบการณ์ในการทำงานยังน้อย มีความแปลกใหม่จากสถานที่ทำงาน และระบบการทำงาน จากปัญหาความขัดแย้งในการแสดงบทบาทตามค่านิยมตามวิชาชีพ และค่านิยมทางบริการ บังเกิดความไม่พึงพอใจในงาน หรือเกิดความเบื่อหน่าย อาจจะลาออกได้ ส่วนพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ด้านการพยาบาล 6-10 ปี ขึ้นไป มีความเหนื่อยหน่ายลดลง อาจเป็นเพราะเคยชินกับการปฏิบัติงานที่เกิดความพึงพอใจ สามารถจัดการกับความเครียดหรือปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงาน และระบบบริหารได้ หรืออีกทางหนึ่งเป็นไปได้ที่พยาบาลวิชาชีพในกลุ่มหลังนี้ (เวลาปฏิบัติงานมาก) มักประสบความสำเร็จในการทำงาน ทั้งในด้านตำแหน่ง เงินเดือน ความก้าวหน้าในงาน ซึ่งซิมสัน (Simpson. 1983:70) ศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพจะมีความพึงพอใจในงานมากขึ้นตามประสบการณ์ด้านการพยาบาล ดังนั้นจึงทำให้พยาบาลที่มีประสบการณ์มากมีความเหนื่อยหน่ายได้น้อย

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 10 สมมติฐานที่ 10 กล่าวว่า "พยาบาลที่มีอายุมากและสมรสแล้ว และมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมากกว่า พยาบาลที่มีอายุน้อย เป็นโสด และมีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง"

สมมติฐานนี้เป็นการคาดคะเนว่า ปัจจัยทางชีวสังคมคือ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา เมื่อนำมาศึกษาร่วมกันจะส่งผลต่อตัวแปรตามคือ ทักษะที่ดีต่อการทำงาน แต่การวิเคราะห์ ปรากฏผลว่า ไม่พบว่าทักษะที่ดีต่อการทำงานแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 นี้แต่อย่างใด ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าทักษะดีกับลักษณะทางจิตใจที่ซับซ้อน และมีตัวแปรหลากหลายเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในเรื่องของปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นแวดล้อมการทำงาน เช่น สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ แต่สมมติฐานข้อนี้ได้พิจารณาเฉพาะปัจจัยส่วนตัว ซึ่งอาจเป็นปัจจัยรองต่อทักษะที่ดีต่อการทำงาน ฉะนั้นผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การสรุปและอภิปรายตามสมมติฐานข้อที่ 11 สมมติฐานที่ 11 กล่าวว่า "ความสัมพันธ์ของความแปลกแยกในการทำงานเป็นไปในทางบวก"

สมมติฐานนี้เป็นการคาดหวังกับจิตลักษณะความแปลกแยกทั้ง 4 องค์ประกอบคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน การสนับสนุนทางสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง และทักษะที่ดีต่อการทำงาน นั่นคือเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กันทั้ง 4 ตัวแปร จะมีความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก ซึ่งปรากฏผลเป็นไปตามสมมติฐานนี้ คือแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกด้วยกันทั้งสิ้น ด้านความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน สัมพันธ์กับด้านการสนับสนุนทางสังคม ($r=.39$) และสัมพันธ์กับด้านทักษะดีต่อการทำงาน ($r=.29$) และมีความสัมพันธ์กับด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ($r=.37$) จะเห็นว่าทั้ง 4 ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกด้วยกันทั้งสิ้น และการสนับสนุนทางสังคมสัมพันธ์กับทักษะดีต่อการทำงาน ($r=.21$) และสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง ($r=.29$) และทักษะดีต่อการทำงานสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง ($r=.30$)

ผลการวิจัยเช่นนี้แสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องของความแปลกแยกในการทำงานทั้ง 4 ตัวแปรได้อย่างชัดเจน จึงสนับสนุนกรอบความคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความแปลกแยกในการทำงานว่าประกอบด้วยตัวแปรทั้ง 4 นี้ได้เป็นอย่างดี

ข้อดีของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้สนใจศึกษาปัญหาในการทำงานของพยาบาล ในตัวแปรที่แตกต่างกันไปจากการวิจัยที่เคยมีผู้กระทำก่อน นับเป็นการได้ข้อมูลใหม่แก่หน่วยงานพยาบาล เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาพยาบาลวิชาชีพให้มีประสิทธิผลในการทำงานมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความแปลกทั้ง 4 ด้าน โดยใช้ลักษณะทางชีวสังคมเพียงบางประการ ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมหรือส่งผลต่อความแปลกแยกได้ครบถ้วน จึงควรศึกษาตัวแปรอิสระที่เป็นลักษณะทางจิตว่าส่งผลต่อความแปลกแยกไหม เช่นลักษณะทางด้านแรงจูงใจ ค่านิยมในอาชีพ และสุขภาพจิตอาจเป็นตัวมาศึกษาด้วย ซึ่งอาจจะให้ผลต่อความแปลกชัดเจนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้มีการศึกษาความแปลกแยกของพยาบาลซ้ำอีกครั้งเพื่อยืนยันผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการนำตัวแปรอิสระร่วมกัน ทั้งที่เป็นลักษณะทางชีวสังคมและจิตใจ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จันทร์ โกลล. สุขภาพจิตของพยาบาลที่มีปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวชในประเทศไทย.
ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
อัสสาเนา.
- จันทร์จิรา เหล่าพจันนันทน์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ กับความพึงพอใจใน
อาชีพของพยาบาลสังกัดสถานประกอบการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัสสาเนา.
- จรรณศรี รุ่งสุวรรณ. สาเหตุที่พยาบาลลาออกไปทำงานต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ ปริชญาท
มหาวิทยาลัยบอสตัน สหรัฐอเมริกา อ้างถึงใน สุปราณี เสนาอดิสัย "เหตุที่ทำให้
เกิดความพอใจ หรือไม่พอใจในสภาวะการทำงานของพยาบาลประจำในโรงพยาบาล
แห่งหนึ่งในประเทศไทย" วารสารพยาบาล 22(4) : 26 ตุลาคม 2506.
- จารุวรรณ เสวกวรรณ. ความพึงพอใจในงานของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัสสาเนา.
- จินตนา ญาติบรรทุง. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับระดับความเหนื่อยของพยาบาลวิชาชีพ
ในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2529. อัสสาเนา.
- จินตนา บิลมาศ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน สถาบันพัฒนา
ข้าราชการพลเรือน, 2529. อัสสาเนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของ
มารดาไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2529. 291 หน้า อัสสาเนา.
- ทวีศรี กรีทอง. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพใน
โรงพยาบาลส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัสสาเนา.
- ธัญญา แก้วศรี. ความพึงพอใจในงานของผดุงครรภ์ อนามัยในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ของ
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529. อัสสาเนา.

นาง พันธมนาวิน. ความแตกต่างระหว่างผู้นำทางการเกษตร และผู้นำที่ไม่ใช่ผู้นำ ในเรื่องแรง-
จูงใจจากสาเหตุที่ พฤติกรรมกล้าเสี่ยง และพฤติกรรมแพร่ขยาย. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2518. อัดสำเนา.

นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม. การศึกษานุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง และความภาคภูมิใจใน
ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรธานี.

ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
อัดสำเนา.

นวลละออ สุภาพล. ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ.

ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

อัดสำเนา.

บึงอร เสตานนท์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง"ตน" อย่างที่คิดว่าตนเป็นและ "ตน" อย่างที่คิด
จะเป็นของเด็กวัยรุ่นอายุ 13-16 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2512.ปรินญาณิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2512. 99 หน้า อัดสำเนา.

บุญจ ศรีสติย์นาฎ. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทัศนคติกับผลการปฏิบัติงานยามวิกาล ตามการ
รับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

ประภัสสร เตียว. "คุณภาพสังคม: วิฤติชาติแคลนพยาบาลของรัฐและเอกชนรวมพลังแก้ไข,"

ไทยรัฐ. 15 ตุลาคม 2537 หน้า 5

ปรีชา เปี่ยมพงษ์ศาสนต์. ความแปลกแยก และปัญหามนุษยธรรมในระบบสังคมนิยม. กรุงเทพฯ :

ดอกหญ้า 2526, 186 หน้า

เปลว สีหน้าเงิน. "ดีแสดหน้า", ไทยรัฐ 10 กรกฎาคม 2534 หน้า 5

พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ "อัญญาภาพ(alienation):แนวคิดเชิงสังคมวิทยา," เอกสารทางวิชา

การสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา 1 : 66-89 กรกฎาคม 2534.

พจน์ จันทรวิระกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้ อยากรู้ เห็น ทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายใน-
ภายนอกตน และความสามารถในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 7.

ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2515. อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล, 2531.

พวงรัตน์ บุญญารัตน์. "คุณภาพการพยาบาล," การประชุมพยาบาลแห่งชาติครั้งที่ 5 ณ หอประชุม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 2-7 พฤศจิกายน 2522, กรุงเทพฯ: บารุงนุกุลกิจ 2523.

มาณีย์ อัยเจริญพงษ์. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานวิชาชีพพยาบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528. อัดสำเนา.

มนตรี อนันตรักษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ แบบควบคุมจากภายใน-ภายนอกตน ทัศนคติ ทางวิทยาศาสตร์ และความเชื่อโชคลางในกลุ่มผู้มีอาชีพครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

เยาวลักษณ์ เลาหจินดา. สภาพความพึงพอใจในงาน และความตั้งใจที่จะทำต่อไปหรือลาออกของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยในกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. สถิติวิทยาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

วิสุทธิ ราษฎร์. ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนในโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านเขตชนบท ยากจน. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. "การสูญเสียกำลังคนในองค์การ และการรักษา กำลังคนในระบบราชการ" *Weekend*. 951/6: 27-28 พฤศจิกายน 2536.

สฤติย์ ภัศระ. ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

- สารทิ ธนาวิทย์. การศึกษาเปรียบเทียบ จริยธรรม ความเกรงใจ และความภาคภูมิใจในตนเอง
ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงนิเสธ และนิมาน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจ
ตนเอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2527. อัดสำเนา.
- สมณฑา สิทธิพงศ์สกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับความสามารถ ในการปฏิบัติ
งาน ของพยาบาลเยี่ยมบ้าน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. อัดสำเนา.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด,
 2516.
- สมพิศ ไชยกิจ. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- สมสุข ตีลาสกุลชัย. การเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล ความพึงพอใจในงานโรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- อภิญา ฤทธิ์ศรีทอง. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ ของพยาบาลใน
สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- อลิสา พงษ์อมรพรหม. การเปรียบเทียบข้อดีของพยาบาลในสถาบันที่มีผู้บริหารงานอยู่ในวิชาชีพ
พยาบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. อัดสำเนา.
- อัททัน ไชยทองศรี. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงานของพยาบาล
โรงพยาบาลชุมชนจังหวัดภาคเหนือ ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.

- Bender, Frederic L. (edit.). Karl Marx: The Essential Writing. New York-London, Harper Torchbook, 1972. 441p.
- Cobb, S. "Social Support as a Moderator of Life Stress," Psychosomatic Medicine. 38 : 300-314; 1976.
- Coopersmith, S. "Studies in Self-Esteem," in Contemporary Psychology. Edited by Atkinson, R.C. San Francisco: W.H. Freeman and Company, 1971.
- _____. Building Motivation in Young Children. San Francisco: Albion Publishing Company, 1975.
- _____. The Antecedents of Self-Esteem. 2nd ed. California: Consulting Psychologists Press, inc., 1981.
- _____. SEI:Self-Esteem Inventories. California:Consulting Psychologists Press, Inc., 1981.
- Copleston, Frederick. A History of Philosophy. Vol.7, New York:Image Books, 1965. 319 p.
- Dean, A. and Lin, N. "The Stress-buffering role of social support : problems and prospects for systematic Investigation,"Journal of Nervous and Mental Disease. 165 : 403-417; 1977.
- Durkeim, Emile."Anomie and Suicide," in Sociological Theory a book of Reading. (3 ed.), p. 523-533, New York : Thw Macmillan Company, 1970.
- Fitts, Paul M. and James S.Peterson.Information capacity of discrete mortor response, "Jouarnal of experiemental Psychology. 67 (2): 103-112; 1964.

- Ganellen, Ronald J. Paul H. Blaney. "Hardiness and social support as moderaators of the effects of life stress," Journal of Personality and Social Psychology. 47 (1) : 156-163; 1984.
- Ganster, Daniel C., Fusilier, Marcelline R., Mayes, Bromton T. "Role of social support in the experience of stress at work," Journal of Applied Psychology. 72 (1): 102-110; 1986.
- Hoelter, Jon W. "The structure of self-conception: conceptualization and measurement," Journal of Personality and Social Psychology. 45 (5) : 1392-1407; 1985.
- Kelly, Ernest W. "The construction and validation of a professional believe inventory for prospective teachers, " DAI. 14: 1049-1050; 1954.
- Kinney, Pam and Mark J. Miller. "The Relationship between Self-Esteem and Academic Achievement, " Psychological Abstracts. 76 (11) : 38149; November, 1989.
- Levenberg, Lynda Henlen. "Accuracy of Academic Self Assessment and its Relation to Age, Sex, Achievement. I.Q. and Self-Esteem," Dissertation Abstracts International. 36 (1) : 7299-A; May, 1988.
- Ludg, Per C. "Alienation as a concept in the social sciences, " in Theoris of alienation. p. 3-37, ed. by Felix R. Geyer and David R. Schweitzer. Netherlands, Leiden, Martinus Nijhoff Social Sciences Division, 1976.
- Maslow, A.H. Motivation and Personality. 2nd ed. New York: Harper & Row Publishers, 1970.

McGuire, William J. "The nature of attitudes and attitude change, "in Handbook of Social Psychology. p. 136-314, ed. by Lindzey and E. Aronson, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1969.

Meehling, Deborah. Ann. An Investigation of the Effect of Personal Locus of control, Anxiety, Self-Esteem and Selected Demographic Characteristics on Teacher Stress. Ph.D. Dissertation, University of Maryland, DAI. 44: 1948; 1982.

Primavera, L.H. W.E. Simon and A.M. Primavera. "The Relationship between Self-Esteem and Academic Achievement: an Investigation of Sex Differences, "Psychology in the School. 11 : 213-216; 1974.

Rogers, C.R. "A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal and Interpersonal Relationships as Developed in the Client-Centered Framework," in Psychology: A Study of Science. vol 3 Edited by Koch, S. New York: McGraw-Hill, 1959.

Rosenberg, M. Conceiving the Self. New York : Basic Books, 1979.

Rotter, Julian B. "Generalized Expectancies for Internal versus external control of reinforcement, "Psychological Monographs: General and Applied. 80 (1) Whole no. 609; 1966.

Rychman, Richard M. Tolle A. Gold, William C. Rodda. "Confidence rating shifts and performance as a function of locus of control, self-esteem and initial task experience, "Journal of Personality and Social Psychology. 18 (3) : 305-310; June 1971.

Sarason, Irwin G. and others. "Assessing Social Support: The Social Support Questionnaire, "Journal of Personality and Social Psychology. 44 (1) : 127-139; 1983.

- Satre, Jean-Paul. Search for a Method. trans. by Hazel E. Barnes, New-York, A Division of Random, 1986. 120p.
- Schacht, Richard. Alienation. London, George Allen & Unwin Ltd., 1971. 285 p.
- Schafer, C. L.C. Cone and R.S. Lazarus. "The Health Related Function of Social Support, "Journal of Behavior Medicine. 4 : 381-406; 1981.
- Scheier, Michael F. Charles S. Carver. "Individual Difference in Self - concept and Self-process," in Wegner, Daniel M. and Robin R. Vallacher The Self in Social Psychology. p.229-251, ed. by Daniel M. Wegner and Robin R. Vallacher New York, Oxford - University Press , 1980.
- Schwartz, Morry Avrum Joel. "Jewish Adolescent Self-Esteem in Contemporary Society, "Dissertation Abstracts. International. 48 (9), p. 2804; March, 1988.
- Seeman, Melvin and Carolyn S. Anderson. "Alienation and alcohol; the role of work, mastery, and community in drinking behavior, "American Sociological Review. 48 ; February, 1983.
- Solomon S. and M.I. Oberlander. "Locus of control in the classroom," in Psychological Concepts in the Classroom. p. 119-150, ed. - by Richard h. Coop and Kinnard White, Harper and Row-Publishers, 1974.
- Steitz, Lean. and Czrol M. Kulpa. "Occupational involvement and age, "International Journal of Behavioral Devevelopment. 7 (4); 479-499; December, 1984.

Strickland, Bonnie F. "International-External Control of Reinforcement," p.219-279, ed. by themus Blass, Hillsdale, NewJersey, Lawenee Eflbaum Associates, Publishers, 1977.

Watson, D. and Baumal, E. "Effects of locus of control and expectation of future control upon present performance," Journal of Personality and Social Psychology. 6: 212-215; 1976.

Warley, William Randolph. "A study of need fulfillment and professional alienation among Georgia public school teachers," DAI. 44112-A: 3548; 1983.

חכמתאחרת

ข้อมูลส่วนตัว

ขอให้ท่านกรอกข้อมูลส่วนตัวของท่านตามความเป็นจริง

1. ขณะนี้ท่านมีอายุ ปี
☐ 20 - 35 ปี
☐ 35 ปีขึ้นไป
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
3. สถานภาพสมรส
☐ โสด
☐ คู่
4. ท่านสำเร็จการศึกษาด้านพยาบาลระดับ
☐ ประกาศนียบัตร
☐ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
5. ท่านได้รายได้เฉลี่ยเดือนละกี่บาทต่อเดือน.....บาท
6. รายได้ข้างต้นท่านใช้เลี้ยงคนกี่คนคน
7. ท่านทำงานเป็นพยาบาลมานานกี่ปี.....ปี
8. คะแนนเฉลี่ยสะสมของผลการเรียนครั้งสุดท้ายของหลักสูตรพยาบาลของท่านคือ.....

แบบวัดเหตุการณ์ชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า

คำชี้แจงงานการตอบ

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจเหตุการณ์ในชีวิตของข้าราชการพยาบาล

ขอให้ท่านอ่านข้อความและพิจารณาอย่างละเอียดเมื่ออ่านคำถามแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย (/)

ลงในช่องที่มีข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
1. ข้าพเจ้าไม่ทราบผลที่ข้าพเจ้าจะได้รับจาก การที่ข้าพเจ้าช่วยรักษาผลประโยชน์ของ หน่วยงาน หรือทำชื่อเสียงให้หน่วยงาน						
2. ข้าพเจ้ามีความตั้งใจและพยายามทำงาน อย่างเต็มความสามารถ แต่ข้าพเจ้าไม่ อาจบอกได้ว่าในชีวิตข้าราชการของ ข้าพเจ้าจะเป็นอย่างไร						
3. ในที่ทำงานของข้าพเจ้าคนที่ได้เงินเดือน 2 ขั้นนั้น เพื่อนร่วมงานมักมองไม่เห็นว่ ได้ทำความดีความชอบให้ราชการแก่ใด						
4. ป่อยครั้งเมื่อข้าพเจ้าส่งผลงานที่ข้าพเจ้า ใช้ความพยายามอย่างมากในการจัดทำแก่ ผู้บังคับบัญชา แต่ผู้บังคับบัญชาเพียงแต่รับ ไว้เท่านั้น						
5. ขณะนี้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการทำงานราชการ ให้ผลไม่คุ้มค่า						

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
6. พยาบาลที่มาจากครอบครัวที่มีชาติตระกูล มักได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นดำรงตำแหน่ง สำคัญ						
7. การเล่นพวกลเล่นห้องและระบบอุปถัมภ์ยังมี อยู่มากในวงการข้าราชการที่ข้าพเจ้าเกี่ยวข้องกับ						
8. มีพยาบาลบางคนในที่ทำงานของข้าพเจ้า มาสายเป็นประจำ, ลาป่วย, ลากิจ ุย ครั้งมาก แต่ได้รับการพิจารณาเลื่อนเงิน เดือนสองขั้น						
9. ในหลายกรณีผู้ที่ได้รับความดีความชอบเป็น พิเศษในหน่วยงานของข้าพเจ้าไม่มาคนที่ เป็นคนทำงานดีและมีนิสัยดี						
10. บางครั้งข้าพเจ้าทำผิดเพียงเล็กน้อย แต่ ถูกตำหนิจากผู้บังคับบัญชาอย่างรุนแรง						
11. มีบ่อยครั้งที่ข้อเสนอแนะของคนๆหนึ่งมัก เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาทั้งๆที่ข้าพเจ้า มองไม่เห็นความเหมาะสม						
12. คนโปรดของเจ้านายมักไม่ถูกลงโทษอย่าง รุนแรง ถึงแม้จะทำความผิดร้ายแรง อันมี เสียหายต่อราชการ						

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
13. ข้าพเจ้ามีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการทำงานเป็นอย่างดี แต่ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าจะได้รับการพิจารณาความดีความชอบเพราะสาเหตุนี้						
14. ข้าพเจ้าไม่กระตือรือร้นในการทำงาน เพราะไม่แน่ใจว่าผู้บังคับบัญชาจะใส่ใจความตั้งใจทำงานและผลงานเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบ						
15. ถ้าผู้บังคับบัญชามีไม่ชอบข้าพเจ้าก็เป็นสิ่งที่ยากมากที่จะทบทวนห้กลับมาชอบข้าพเจ้าได้						

แบบวัดการรับรู้สนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจงในการตอบ

แบบวัดชุดนี้ มีความประสงค์ที่จะวัดความรู้สึกเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จากบุคคลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด เช่น หัวหน้าตึก, หัวหน้าพยาบาล, เพื่อนร่วมงาน,ญาติ และครอบครัว เป็นต้น ในกรณีที่ไม่มีบุคคลอื่นช่วยเหลือให้ตอบว่าไม่จริงที่สุด ขอให้ท่านอ่านข้อความ แล้วทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
1. หัวหน้าตึกได้ช่วยให้ข้อเสนอแนะแก่ท่าน ในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน						
2. ญาติและคนนอกวงงานจะให้การส่งเสริม สนับสนุนท่านในการทำงาน						
3. เพื่อนพยาบาลมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับ ท่าน						
4. เพื่อนพยาบาลไม่ได้บดเบียนท่าน เมื่อ ท่านมีความกลัดกลุ้มใจ						
5. ญาติและคนนอกวงงาน มีความรักใคร่ สนิทสนมกับท่าน						
6. เมื่อท่านอยู่ในภาวะวิกฤติ เพื่อนพยาบาล ไม่ได้ให้การช่วยเหลือท่านอย่างเต็มที่						
7. หัวหน้าตึกไม่สนับสนุนส่งเสริมท่านในการ ทำงาน						
8. เพื่อนพยาบาลมักจะพูดคุยนอกเปลี่ยนข่าว สารความคิดเห็นแก่ท่าน						

	เห็นด้วย อย่างถึง ที่สุด	เห็นด้วย เป็นส่วนใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
9.ญาติและคนนอกวงงาน มักพูดคุยกแลก เปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็นกับท่าน						
10.หัวหน้าตึก ปลอบโยนท่านเมื่อมีความ กลัดกลุ้มใจ						
11.หัวหน้าตึกไม่ได้พูดคุยกแลกเปลี่ยนข่าว สารความคิดเห็นกับท่าน						
12.เพื่อนพยาบาลได้ช่วยให้ข้อเสนอแนะ กับท่านในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน						
13.เมื่อท่านอยู่ในภาวะวิกฤติหัวหน้าตึกจะ เป็นผู้ช่วยท่านอย่างเต็มกำลังความสามารถ						
14.ญาติและคนนอกวงงาน จะไม่ช่วยให้ ท่านพ้นจากภาวะวิกฤติ						
15.หัวหน้าตึกจะให้ความช่วยเหลือท่านเมื่อ ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน ที่ไม่มากนักเกินไป						
16.ญาติและคนนอกวงงานปลอบโยนเมื่อ ท่านมีความกลัดกลุ้มใจ						
17.เพื่อนพยาบาลช่วยเหลือท่านเสมอใน การทำงาน						

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
18.ญาติและคนนอกวงงานจะให้ความช่วยเหลือท่านเมื่อท่านต้องการความช่วยเหลือด้านวัตถุปัจจัยต่างๆ						
19.เพื่อนพยายาลไม่ให้ความช่วยเหลือท่านเมื่อท่านต้องการความช่วยเหลือด้านวัตถุปัจจัยต่างๆ						
20.หัวหน้าตึกไม่ได้ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับท่าน						
21.ญาติและคนนอกวงการไม่ได้ช่วยหาข้อเสนอนะกับท่านในการแก้ปัญหาในการทำงาน						

แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล

คำชี้แจงในการตอบ

แบบวัดนี้มีวัตถุประสงค์ให้ท่านแสดงความรู้สึกรู้สึกที่ท่านมีต่อวิชาชีพพยาบาล โดยให้ท่านแสดงเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับข้อความด้านล่างเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
1. อาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีสวัสดิการดี อาชีพอื่น						
2. อาชีพพยาบาลมีฐานะต่ำกว่าอาชีพ ในสังคม						
3. อาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ผู้อื่นยกยอ หาสมาคมด้วย						
4. อาชีพพยาบาล มีรายได้ไม่คุ้มค่ากับ ความเหนื่อยยาก						
5. อาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการ ยกย่องจากสังคม						
6. ผู้มีอาชีพพยาบาลต้องเสียสละความสุข ส่วนตัว						
7. ท่านแนะนำบุตรหลานให้เลือกอาชีพ พยาบาล						
ด้านปฏิบัติงาน						
1. วิชาชีพพยาบาลทำให้ท่านต้องปฏิบัติงาน หนักติดต่อกันในแต่ละวัน						

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
2. การปฏิบัติงานพยาบาลเป็นงานที่น่า สนใจ						
3. การปฏิบัติงานอาชีพพยาบาลทำให้ สุขภาพทรุดโทรม						
4. อาชีพพยาบาลทำให้ท่านพักผ่อนไม่ เพียงพอ						
5. เมื่อปฏิบัติงานพยาบาล ท่านอยากให้เป็น งานครั้งสุดท้ายที่จะต้องทำ						
6. การปฏิบัติงานพยาบาล ช่วยให้ท่านมี ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะได้ดี						
7. การปฏิบัติงานพยาบาลเป็นการใช้ แรงงานมากกว่าความรู้						
8. การปฏิบัติงานพยาบาลทำให้ท่านเกิด ความเบื่อหน่าย						
9. ถ้าเลือกประกอบอาชีพอื่นได้ท่านไม่ ทำงานอาชีพพยาบาล						
ด้านลักษณะวิชาชีพ						
1. อาชีพพยาบาลทำให้สามารถช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ได้ทุกโอกาส						
2. งานพยาบาลเป็นงานที่ต้องใช้สติความ ไตร่ตรอง นานั่งเงี้ยว						

3. อาชีพพยาบาลทำให้ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. อาชีพพยาบาลทำให้ท่านมีจิตสลดหดหู่
5. ท่านรู้สึกท้อแท้ที่ต้องมีอาชีพพยาบาล
6. อาชีพพยาบาลทำให้ท่านเกิดความรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย

แบบวัดความรู้สึกที่มีต่อตนเอง

คำชี้แจงในการตอบ

แบบวัดนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาความรู้สึกที่ท่านมีต่อตัวท่านเอง ในขณะที่รับราชการอยู่ในโรงพยาบาลแห่งนี้ ขอให้ท่านอ่านข้อความ และพิจารณาอย่างละเอียดแล้วแสดงเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย
1. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นบุคคลที่มีค่า อย่างน้อยก็เท่ากับบุคคลอื่น						
2. ปัจจุบันข้าพเจ้ายังไม่มีโอกาสแสดง ความสามารถของตนเองซึ่งคิดว่ามีมากพอ						
3. ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะมีความรู้สึก ยกย่องตนเองมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่						
4. บางเวลาข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นคนไร้ ประโยชน์						
5. บางเวลาข้าพเจ้าคิดว่าตนเองไม่ดีเลย						
6. ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาการปรับตัวกับเพื่อน ร่วมงาน						
7. ข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจอยู่บ้างที่ไม่ค่อยเป็น ที่ยอมรับของบุคคลอื่น						
8. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าโรงพยาบาลที่ข้าพเจ้า จะทำงานของโรงพยาบาล ด้อยลงมากทีเดียว						

9. ข้าพเจ้าเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก

และความต้องการของตนดี

10. ถ้าเลือกได้ ข้าพเจ้าไม่ยากเป็นอย่าง

ที่ข้าพเจ้าเป็นอยู่ในปัจจุบัน

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เป็นส่วน ใหญ่	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว ภคพร	นามสกุล	เทียวรอบ
เกิดวันที่	29 เดือนเมษายน	พุทธศักราช	2506
สถานที่เกิด		กรุงเทพมหานคร	
สถานที่อยู่ปัจจุบัน		30/203 หมู่บ้านเป็นสุข ซ.ลาดพร้าว 87	
		บางกระบือ กรุงเทพมหานคร	
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน		พยาบาลวิชาชีพระดับ 5	
		โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปดัมภ์	
สถานที่ทำงานปัจจุบัน		โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปดัมภ์ สมุทรปราการ	

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2523	จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนสตรีรัตนบุรี
พ.ศ. 2526	ประกาศนียบัตรวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ จากวิทยาลัยพยาบาลนราธิวาส
พ.ศ. 2531	ปริญญาตรีพยาบาล (พยาบาลศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2532	ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ และผดุงครรภ์ชั้นสูง จากวิทยาลัยพยาบาลชลบุรี
พ.ศ. 2539	กศ.ม (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ปัจจัยชีวิตสังคมที่สัมพันธ์กับความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล

บทคัดย่อ

ของ

ภคพร เทียวรอบ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

เมษายน 2539

งานการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมที่มีผลต่อความแปลกแยกในการทำงานของพยาบาล ความแปลกแยกที่ศึกษานี้จะศึกษาความแปลกแยกในมิติทางจิตวิทยา 4 ด้าน คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบความแปลกแยก

กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลที่สังกัดหน่วยงานต่อไปนี้ โรงพยาบาลสงฆ์สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงมหาดไทย สถาบันสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลตำรวจ สังกัดกระทรวงมหาดไทย โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และโรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า สังกัดกระทรวงกลาโหม โรงพยาบาลวชิรพยาบาล สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 380 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ (1) อายุ (2) เพศ (3) สถานภาพสมรส (4) ระดับการศึกษา (5) ประสบการณ์การทำงาน (6) ระดับเศรษฐกิจ (7) สติปัญญา (8) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน (9) แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม (10) แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง (11) แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานทั้ง 11 ข้อ ผลปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐาน 2 ข้อ คือสมมติฐานข้อ 4, และ 11 และปรากฏผลที่กลับกับสมมติฐาน 1 ข้อ คือสมมติฐานข้อ 9 และมีผลอื่น ๆ ที่สำคัญอีก 3 ประการ ดังรายละเอียดดังนี้

1. พยาบาลหญิงมีความภูมิใจในตนเองสูงกว่าพยาบาลชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สมมติฐาน 4)
2. พยาบาลหญิงที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าพยาบาลชายที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง
3. พยาบาลชายที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสูงกว่าพยาบาลหญิง
4. พยาบาลที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมาก มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสูงกว่าพยาบาลที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย (กลับกับสมมติฐาน 9)

5. พยาบาลที่มีระดับการศึกษานานกลาง มีทัศนคติต่อการทำงานสูงกว่าพยาบาลที่มี
การศึกษาสูง

6. ความสัมพันธ์ของความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม
ความภาคภูมิใจในตนเอง และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 (สมมติฐาน 11)

BIO-SOCIAL FACTORS RELATED WITH NURSES' ALIENATION PERFORMANCE

AN ABSTRACT

BY

PHAKAPORN TAEWROB

Presented in partial fulfillment of the requirement for the Master
of Education Degree in Development Psychology
at Srinakharinwirot University

April 1996

This purpose of this research were to study the effects of the factors on the alienation performance of nurse. Alienation performance was defined in four psychological dimensions : belief in internal-external locus of control, self-esteem, perception of social support and attitude towark respectively.

The sample used in this study consisted of 380 nurses, randomly selected from the Priest Hospital the Institue of the Department of Medical Services; Somdetehaopraya Hospital the Department of Mental Health, Ministry of Public Health; Police Hospital the Ministry of Pefencs; Wachivaprayabarn Hospital the Department of Midical Services Metropolitan.

These nurses were asked to respont to these sets of questionnaire:

(1) age (2) sex (3) status of married (4) level of education (5) experience to work (6) economic status (7) intelligent (8) belief in internal-external locus of contral (9) perception of social support (10) self-exteem (11) attituds to work.

The Analysis of Varience with 2 way and 3 way factorial designs, t-test and Pearson Product Moment Correlation were used for data analyzing

The analysis of eleven hypothesises, only second of them were statistically significant and practical

1. The female nurses had self-esteem more that the male nurses and it was statistically significant at .01 level (hypothesis 4)
2. The female nurses with lower economic status showed high internal locus of control more than the male nurses with low economic status.

3. The male nurses had better attitude toward work more than female nurses

4. The nurses who had more worked experience were better attitude to work condition more than those who had less worked experience (However the result of analysis was invese the hypothesis 4

5. The nurses with less education were better attitude toward work than the female nurses

6. The result showed that belief in intemal-external locus of control was positively correlated with perception of social support, self-esteem and attitudes toward work condition (hypothesis 11).